

IDENTISK MED BIBLICUM 1/2012

Seth Erlandsson

Israel som Guds tjänare

BIBLICUMS
SMÅSKRIFTER

16

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

1/2012

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Alvar Svenson, Egil Edvardsen, Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa betalar 36 euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren.priset) är f.n.:
prenumeranter inom Sverige 20 kronor, prenumeranter utanför Sverige 96 kronor.

Sverige: Bankgiro 251-4701

Norge: DnB NOR 7877.08.15400

Finland: SAMPO 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmårögatan 9 B, S-722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring till expeditionen!

GLÖM INTE ATT PRENUMERERA FÖR 2012!

SETH ERLANDSSON

ISRAEL

som Guds tjänare

BIBLICUMS SMÅSKRIFTER NR 16

© Stiftelsen Biblicum – 2012

ISSN 0347-3007

(Biblicum nr 1/2012: ISSN 0345-1453)

Tryck: Värnamo Ljuskopiering AB 2012

Innehåll

Förord	5
Kapitel 1: Sinaiförbundet	6
1.1 Gamla och nya förbundet	6
1.2 Vad menas med Guds folk? Skillnaden mellan troende och otroende	6
1.3 Vad menas med Sinaiförbundet?	10
1.4 Förbundet med Abraham	11
1.5 Ratificeringen av Sinaiförbundet	13
1.6 Förbunds boken	13
1.7 Ytterligare lagar för förbundsfolket	15
1.8 Guds handlande med Israel och uppfyllelsen av löftena	16
1.9 Teokratins slut	18
Kapitel 2: Israels tjänaruppdrag	20
2.1 Vad innebar tjänaruppdraget under gamla förbundet?	20
2.2 Jesus om gamla förbundets gudsfolk	21
2.3 Messias som den sanne tjänaren	25
2.4 Ett tungt ok	26
2.5 Kort jämförelse med tjänsten i nya förbundet	27
Kapitel 3: Nytt vin i nya säckar	29
3.1 Skiljemuren mellan judar och hedningar är nerriven	29
3.2 Egenrättfärdighet i stället för rättfärdigheten från Gud	30
3.3. ”Yttre föreskrifter fram till tiden för en bättre ordning”	31
3.4 Svårigheter med den nya friheten	32
3.5 En ”ersättningsteologi”?	33
3.6 Löftet om återkomst till Jerusalem och Herrens land	34
3.7 Staten Israel	35

Kapitel 4: Israels frälsning	37
4.1 Gamla testamentets löften och hotelser	37
4.2 Hedningarnas fulltalighet och hela Israel (Rom. 11:25-27)	42
4.3 Gud vill alltjämt föra alla ohörsamma till tro (Rom. 11:28-32)	46
4.4 Israel och Guds rike enligt Jesu undervisning	46
4.5 Förstockelsen	48
4.6 Sammanfattning	50

Förord

Ibland ges så olika svar på frågor om Israel att man undrar om man har studerat samma Bibel.

Vad lär egentligen Bibeln om Israels särställning? Vad menas med att Israel är Guds egendomsfolk med ett speciellt tjänaruppdrag?

Frågor som besvaras i denna skrift är bl.a.: Vilken unik, frälsningshistorisk uppgift har Israel fått? ”Finns det ett enda folk på jorden likt ditt folk Israel”, frågar kung David (2 Sam. 7:23). Vad menar han? Vad är skillnaden mellan Sinaiförbundet och förbundet med Abraham? Vad menade Jeremia med att Gud skulle sluta ett nytt förbund med Israels hus och Juda hus? (Jer. 31:31ff). Hur förhåller sig gamla förbundet till det nya? Vilka är Abrahams sanna barn? Hur kan Petrus skriva till de hednakristna: ”Ni som förut inte var ett folk är nu Guds folk?” (1 Petr. 2:10). Finns det mer än ett gudsfolk? Vad menas med att de hednakristna är inympade i det äkta olivträdet och därmed sanna judar? Vad menas med det sanna Israel? Vad är skillnaden mellan det himmelska och det jordiska Jerusalem?

Den här skriften vill noga skilja mellan Bibelns svar och mänskliga spekulationer. Därför domineras framställningen av bibelcitater och läsaren kan lätt kontrollera om slutsatserna stämmer med bibeltexten. Bibelns undervisning är så tydlig att den inte borde kunna missförstås. Grundläggande är vad Bibeln lär om Sinaiförbundet, om förbundet med Abraham och om skillnaden mellan gamla och nya förbundet. Därför inleds denna skrift med ett långt kapitel om Sinaiförbundet. Därefter utreds närmare vad som menas med Israels tjänaruppdrag. Slutligen följer ett kapitel som anknyter till Jesu ord om ”nytt vin i nya säckar” och ett om vad Jesus och Nya testamentet lär om Israels frälsning.

Välkommen till ett spännande bibelstudium om ”Israel som Guds tjänare”!

Västerås den 23 november 2011
Seth Erlandsson

Kapitel 1

Sinaiförbundet

1.1 Gamla och nya förbundet

Innan vi närmare studerar Sinaiförbundet bör vi notera följande: Bibeln talar om två förbund med ”Israels hus och Juda hus”, ett gammalt och ett nytt. I Jeremias bok står: ”*Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag ska sluta ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus, inte ett sådant förbund som jag slöt med deras fäder den dag då jag tog dem vid handen och förde dem ut ur Egyptens land – det förbund med mig som de bröt*” (Jer. 31:31-32).

Efter att ha citerat Jeremia 31:31ff skriver Hebreerbrevets författare: ”När han (Herren) talar om *ett nytt förbund* har han därmed förklarat att *det förra är föråldrat*, och det som blir gammalt och föråldrat är nära att försvinna. *Det första förbundet* hade sina föreskrifter för gudstjänsten och sin jordiska helgedom... Liksom när det gäller mat och dryck och olika slags reningar, så är det här fråga om *yttre föreskrifter fram till tiden för en bättre ordning*. Nu har Kristus kommit som överstepräst för det goda som vi äger. Genom det större och fullkomligare tabernakel som inte är gjort med händer, dvs. som inte tillhör den här skapelsen, gick han en gång för alla in i det allra helligaste, inte med bockars och kalvars blod utan med sitt eget blod, och vann en evig återlösning... Därför är *Kristus medlare för ett nytt förbund* för att de kallade skulle få det utlovade eviga arvet” (Hebr. 8:13-9:1,10-12,15).

1.2 Vad menas med Guds folk? Skillnaden mellan troende och otroende

Som en röd tråd genom hela Bibeln går skillnaden mellan troende och otroende. Det leder till att begreppet Guds folk liksom termer som Guds stad, Sion, Jerusalem, Herrens vingård och utvald används på två sätt: dels om *hela gamla förbundets gudsfolk* som till stor del avföll från

sin Herre och svek sitt tjänareuppdrag, dels uteslutande om de troende som mitt i otrons och dödens värld förtröstade på Herren och hade sin glädje och frid i Herrens ord och tack vare Herrens ord.

a. Guds folk. Genom Sinaiförbundet blev Israels barn Guds egendomsfolk framför alla andra folk, *en teokratisk nation med ett speciellt tjänareuppdrag*. Därför används termen Guds folk ofta om *Sinaiförbundets folk i sin helhet*, dvs. Jakobs tolv stammar. Men ibland och mot bakgrund av det stora avfallet i Israels hus och Juda hus används termen Guds folk bara om *dem som lyssnar till Herrens röst*. Så säger Herren: *”Lyssna till min röst, så ska jag vara er Gud och ni ska vara mitt folk”* (Jer. 7:23).

Genom profeten Hosea sa Herren om de israeliter som avföll från honom: *”Ni är inte mitt folk”* (Hos. 1:9), och om människor från hednafolken som inte var Guds folk men som genom Herrens ord blir troende sa han: *”Ni är den levande Gudens barn”* (Hos.1:10). Paulus citerar Hosea och skriver: *”Så säger han genom Hosea: Det folk som inte var mitt ska jag kalla mitt folk... Men om Israel utropar Jesaja: Om än Israels barn vore talrika som havets sand, ska bara en rest bli frälst”* (Rom. 9:25,27). Profeten Jeremia skriver: *”Har ett hednafolk någonsin bytt bort sina gudar? Men mitt folk har bytt bort sin härlighet mot en avgud som inte kan hjälpa. Häpna över detta, ni himlar, rys av stor förfäran, säger HERREN”* (Jer. 2:11-12). *”Mitt folk är dåraktigt, mig känner de inte”* (Jer. 4:22). Jesaja skrev 100 år före Jeremia: *”En oxen känner sin ägare, en åsna sin herres krubba, men Israel känner inget, mitt folk förstår ingenting”* (Jes. 1:3). *”Vem är så blind som min tjänare?”* (Jes. 42:19).

”Paulus understryker: *”Israel är inte alla som kommer från Israel, och inte heller är alla Abrahams efterkommande hans barn... Guds barn är inte de som är barn genom naturlig härkomst, men löftets barn räknas som hans efterkommande”* (Rom. 9:6-8). Med *”löftets barn”* menas de troende, de som likt Isak blivit födda genom ett under, blivit Guds barn genom Herrens löftesord. *”Den är inte jude som är det till det yttre... Den är jude som är det i sitt inre, och hjärtats omskärelse sker genom Anden (= Livgivarens löftesord) och inte genom bokstaven (= lagens krav)”* (Rom. 2:28-29).

b. Det sanna Israel, Guds sanna barn, är enligt Bibeln inte både troende och otroende utan bara troende, födda ovanifrån av Gud, *troende från Israels hus och Juda hus tillsammans med troende från hednafolken*. Paulus

liknar Israel vid *ett olivträd* (se Rom. 11:17-24). Otroende israeliter och judar liknas vid grenar som har "brutits bort" och troende från hednafolken vid grenar som har "ympats in". *Bara troende från Israels och Judahus och troende från hednafolken tillhör "det äkta olivträdet"*.

Redan till Abraham sa Herren: *"Jag ska göra dig till ett stort folk... I dig ska alla släkter på jorden bli välsignade"* (1 Mos. 12:2-3). Om de judar som menade sig vara Guds folk och Abrahams barn men saknade Abrahams tro sa Jesus: "Om ni vore Abrahams barn skulle ni göra Abrahams gärningar. Men nu vill ni döda mig, en man som har sagt er sanningen, som jag har hört av Gud... Ni har djävulen till er far... Den som är av Gud lyssnar till Guds ord. Men ni lyssnar inte, därför att ni inte är av Gud... Abraham, er far, jublade över att få se min dag. Han såg den och blev glad" (Joh. 8:39-40,44,47,56).

c. Det jordiska Sion eller Jerusalem får om och om igen del av Herrens oförtjänta omsorg, räddning och förlåtelse. Likväl överger de flesta av dess invånare Herren och föraktar Israels Helige. Därför måste det jordiska Jerusalem drabbas av förödelse. "Jag ska ödelägga dotter Sion, den vackra och bortskämda" (Jer. 6:2). "Ty de har handlat mycket trolöst mot mig, både Israels hus och Juda hus, säger HERREN" (Jer. 5:11). "Hör du jord: Se, jag ska låta olycka drabba detta folk, frukten av deras tankar, eftersom de inte har lyssnat på mina ord utan förkastat min undervisning" (Jer. 6:19). Jesaja profeterar: "När bara en tiondel är kvar i det ska även den ödeläggas som en terebint eller en ek, av vilken en stubbe lämnas kvar när den faller. Den stubben ska vara en helig säd" (Jes. 6:13). *"En efterskörd, som på en vinstock, ska man bärga på kvarlevan av Israel"* (Jer. 6:9). *Bara en liten rest av dess invånare är troende, "en helig säd"*.

Daniel profeterar om hur det ska gå med det jordiska Jerusalem och dess tempel efter att den utlovade Messias har fullbordat sitt försoningsverk och fört fram "en evig rättfärdighet" (Dan. 9:24): "Staden och helgedomen ska förstöras av folket till en furste som kommer och slutet kommer som en störtflod. Intill änden ska det råda krig. Förödelse är fast besluten" (Dan. 9:26).

d. Det sanna Jerusalem. Bibeln talar också om ett Jerusalem där *alla* dess invånare är HERRENS lärjungar, *ett evigt Jerusalem* med en ringmur av ädla stenar och tinnar av rubiner (se Jes. 54:12-14). Hedningar ska

bli omvända och komma till detta Sion där Herren är invånarnas eviga ljus (Jes. 60). Hebreerbrevets författare påminner de troende, var de än bor: "Ni har kommit till Sions berg, till *den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem* och till änglar i mångtusental, till en högtidsskara, *en församling av förstfödda* som har sina namn skrivna i himlen" (Hebr. 12:22f). Det sanna Sion är det främsta av alla berg (Jes. 2:2), ett himmelskt rike som inte kan skaka och gå under. "Det som skakar ska försvinna eftersom det är skapat, för att det som inte kan skaka ska bestå. Då vi alltså får *ett rike som inte kan skaka*, låt oss vara tacksamma och tjäna Gud efter hans vilja, med vördnad och fruktan" (Hebr. 12:27,28). Om detta rike, "en församling av förstfödda", Guds stad, det sanna Jerusalem, säger Jesus: "Helvetets portar ska aldrig få makt över min församling" (Matt. 16:18).

e. Rikets barn eller Guds rike används ibland om Gamla förbundets Israel efter köttet. Med anledning av en hednisk officers tro sa Jesus: "Många ska komma från öster och väster och ligga till bords med Abraham och Isak och Jakob i himmelriket. Men *rikets barn* ska kastas ut i mörkret utanför. Där ska man gråta och skära tänder" (Matt. 8:11-12). Men oftast används orden Guds rike eller Riket om *Guds sanna rike*, gemenskapen med Gud tack vare Kristus och hans försoningsverk, *ett nåderike som består av "människor av alla stammar och språk, folk och folkslag"* som Gud köpt med *Lammets blod* (Upp. 5:9). Endast den som blir född av vatten och Ande kan komma in i Guds rike (Joh. 3:5). "Amen, jag säger er: Den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in" (Mark. 10:15). "Var inte rädd, du lilla hjord, för *er Far har beslutat ge er riket*" (Luk. 12:32). "*Mitt rike* är inte av den här världen", säger Jesus (Joh. 18:36). Det kan inte skaka och gå under som den här skapelsen.

f. Herrens vingård. Det gammaltestamentliga gudsfolket kan också kallas för *Herrens vingård* (Jes. 5:7). Herren liknar sig själv vid en vingårdsman som gör allt vad göras kan för att vingården ska bära goda druvor, men den bär vilddruvor. "Vad mer kunde göras för min vingård än vad jag har gjort för den?" (Jes. 5:4). "Jag hade planterat dig som en ädel vinstock av helt och hållet äkta slag. Hur har du då kunnat förvandlas för mig till vilda rankor av en främmande vinstock?" (Jer. 2:21). "Jag ska ta bort stängslet och den ska bli ödelagd. Jag ska bryta ner muren och den ska bli nertrampad" (Jes. 5:5). "HERREN Sebaot som planterade dig

har uttalat olycka över dig på grund av den ondska som Israels hus och Juda hus har bedrivit för att väcka min vrede genom att tända rökelse åt Baal” (Jer. 11:17).

Men begreppet vingård kan också användas om *de troende*, de som förtrostar på Herren och lovprisar honom för hans kärleksfulla omvårdnad och för frälsningens dag. ”Sjung på den dagen om *den underbara vingården*. Jag HERREN sköter om den, ständigt vattnar jag den. Både dag och natt vaktar jag den så att ingen ska skada den” (Jes. 27:2-3). Genom sin stora godhet mot vingården vill Herren väcka också de otroende till omvändelse.

1.3 Vad menas med Sinaiförbundet?

I 2 Mos. 19-24 kan vi läsa om hur Herren vid Sinai berg slöt *ett speciellt avtal, ett speciellt förbund med Israels hus*. Den 15:e dagen i första månaden (sannolikt år 1446 f.Kr.) hade Herren räddat dem från träldomen i Egypten och några dagar senare, när de blev instängda i öknen och frälsningen från träldomslandet tycktes misslyckad, skedde *det ofattbara, oförtjänta mirakulösa undret*. Herren klöv Röda havet mitt itu så att de kunde gå mitt igenom havet på torr mark och de förföljande fienderna gick under. Först när den tredje månaden tog sin början kom de till Sinai öken och till det berg om vilket HERREN, JAG ÄR, hade sagt till Mose: ”När du har fört folket ut ur Egypten ska ni hålla gudstjänst på detta berg” (2 Mos. 3:12). Detta löfte gick nu i fullbord.

Israels barn slog läger framför Sinai berg, platsen där Sinaiförbundet skulle ingås i samband med en unik gudstjänst. Nu skulle det av nåd allena räddade folket från slaveriet i Egypten få *uppdraget att vara Guds särskilda egendomsfolk framför alla andra folk, en teokratisk nation med Gud som sin kung*. Israel fick ett unikt uppdrag av frälsningshistorisk betydelse: att som Guds särskilda nation med den Helige boende mitt ibland sig vara *ett heligt folk i Guds tjänst*. Som ögonvittnen till Guds väldiga gärningar och mottagare av hans undervisning skulle detta folk lyssna till Herrens röst och förmedla vad de sett och hört *till välsignelse för alla folk*.

Sinaiförbundet var ett tvåsidigt avtal med följande villkor: ”Om ni hör min röst och håller mitt förbund, ska ni vara min dyrbara egendom framför alla andra folk... Ni ska för mig vara ett rike av präster och ett heligt folk” (19:5-6). Accepterade Israel detta erbjudande och villkoret för denna tjänst? Svaret blev ja utan förbehåll: ”När Mose kom och

förkunnade för folket alla HERRENS ord och alla rättsreglerna, svarade allt folket med en mun: *Allt vad HERREN har sagt vill vi göra*” (24:3). Vid förbundsratificeringen följande dag upprepades detta ja: ”Han tog förbundsbooken och läste upp den för folket, och de sa: *Allt vad HERREN har sagt vill vi göra och lyda*” (24:7).

Men det dröjde inte länge förrän folket bröt sitt löfte och avföll från sin Konung. Gång på gång under Israels historia påminde profeterna folket om villkoret för uppdraget att vara ”ett rike av präster och ett heligt folk”: ”Förbannad är den man som inte lyder detta förbunds ord som jag ålade era fäder på den dag då jag förde dem ut ur Egyptens land, denna smältugn. Jag sade: *Hör min röst och gör allt som jag har befallt, så ska ni vara mitt folk och jag ska vara er Gud*” (Jer. 11:3-4). ”Från den dag då jag förde era fäder ut ur Egyptens land och ända till denna dag har jag förmanat dem gång på gång och sagt: *Hör min röst. Men de lyssnade inte och vände inte örat till utan följde var och en sitt onda och hårda hjärta*” (Jer. 11:7-8). ”*Du Juda har lika många gudar som du har städer. Och så många som gatorna är i Jerusalem, så många altaren har ni satt upp åt skammens gud – altaren där ni tänder rökelse åt Baal*” (Jer. 11:13).

1.4 Förbundet med Abraham

Till skillnad från Sinaiförbundet var förbundet med Abraham utan villkor, ett rent nådesförbund. Precis som det nya förbundet innehåller det löften och ingenting annat än löften:

- *Jag ska göra dig till ett stort folk. Jag ska välsigna dig.*
- *Jag ska göra ditt namn stort.*
- *Genom dig ska alla släkter på jorden bli välsignade* (1 Mos. 12:1-3).

I linje med Herrens löftesord till Abraham tog sig Herren an Jakob och hans efterkommande och räddade Israels barn av nåd allena från träldomen i Egypten. ”Det var inte för att ni var större än alla andra folk som HERREN fäste sig vid er och utvalde er. Ni var tvärtom mindre än alla andra folk. Utan det var därför att HERREN älskade er och höll den ed som han hade svurit era fäder som HERREN förde er ut med stark hand och befriade dig ur träldomshuset” (5 Mos. 7:7-8). Helt oförtjänt och trots mycken ohörsamhet gav Herren Kanaans land åt Israel till besittning efter en 40-årig ökenvandring. Psalmisten skriver: ”Våra fäder gav inte akt på dina under i Egypten, de kom inte ihåg dina många nådegärningar utan var upproriska vid havet, vid Röda havet. Men han frälste

dem för sitt namns skull för att göra sin makt känd” (Ps. 106:7-8).

Enligt Abrahamsförbundet ska frälsningen och välsignelsen komma från Abraham och hans avkomma, och den gäller alla släkter på jorden, alla jordens folk (1 Mos. 18:18; 22:18). ”Frälsningen kommer från judarna” (Joh. 4:22), men den är avsedd för alla jordens folk, för Gud är inte bara judarnas Gud. ”Är han inte också hedningarnas? Jo, också hedningarnas”, betonar Paulus (Rom.3:29).

Hur Herren skulle genomföra denna frälsning uppenbarade Gud mera i detalj för Sinaiförbundets folk. Genom de många exemplen på hans helighet, godhet och makt som hans övernaturliga ingripanden i Israels historia vittnade om, och genom den grundliga undervisning han lät Mose och profeterna förmedla borde inte Frälsarens eget folk ha avvisat honom. När han som den utlovade Frälsaren kom (”när tiden var fullbordad”, Gal. 4:4) för att uppfylla gamla förbundets löftesord och upprätta det utlovade nya förbundet, då visade sig det egna folkets andliga blindhet och avfall på ett förfärande sätt: *”Han kom till sitt eget, men hans egna tog inte emot honom”* (Joh. 1:11). ”I sin svekfullhet vill de inte veta av mig, säger HERREN” (Jer. 9:6). ”Inte glömmen en jungfru sina smycken eller en brud sin utstyrsel? Men mitt folk har i alla tider glömt mig” (Jer. 2:32). ”Vem är så blind som min förtrogne, så blind som HERRENS tjänare? Du har sett mycket men inte tagit vara på det, fastän öronen är öppna lyssnar ingen” (Jes. 42:19-20).

Men det fanns en liten kvarleva av troende judar som tog vara på profeternas undervisning om den kommande frälsningen och som därigenom kände igen Herrens Smorde och tog emot honom. En av dem var den gamle Simeon. Han sa om den son som en jungfru skulle föda enligt profeten Jesaja (Jes. 7:14) och som jungfrun Maria nu hade fött och var endast 40 dagar gammal: *”Mina ögon har sett din frälsning som du har berett att skådas av alla folk, ett ljus som ska uppenbaras för hedningarna och en härlighet för ditt folk Israel”* (Luk. 2:30-32). Där Messias är, där är syndares enda räddning, där är den utlovade telningen av Davids hus som bär namnet ”HERREN vår rättfärdighet” (Jer. 23:5-6), där är Guds rike, där är Israels härlighet - men inte som ett yttre, jordiskt härlighetsrike. ”Omvänd er, för *himmelriket är nu här*”, sa Jesus till folket (Matt. 4:17), lika nära som jag är nära er. ”Då Jesus blev tillfrågad av fariseerna när Guds rike skulle komma, svarade han dem: *Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen*” (Luk. 17:20).

1.5 Ratificeringen av Sinaiförbundet

Så här gick ratificeringen av Sinaiförbundet till enligt 2 Mos. 24:4-8: På det altare som byggdes nedanför berget offrades brännoffer och gemenskapsoffer åt Herren. Blodet från offren stänktes på altaret och på folket som därigenom renades från synd. Gemenskapen mellan Gud och människan förstörs ju av synden. Därför måste synden sonas genom en ställföreträdande gottgörelse. De många blodiga offren under gamla förbundets tid förebildade Messias ställföreträdande gottgörelse en gång för alla. Tjurars och bockars blod kunde inte utplåna synder oberoende av denna fullbordan som de var en skuggbild av. De fick sin verkan av det syndoffer som Jesus frambar. ”Genom ett enda offer har han *för alla tider* gjort dem som helgas fullkomliga” (Hebr. 10:14).

Efter reningen genom offerblodet tog Mose ”förbunds-boken” och läste upp den för folket. Men vad innehöll ”förbunds-boken” som Mose läste upp för folket och som folket lovade rätta sig efter?

1.6 Förbunds-boken

Många bibelutläggare har föreslagit att förbunds-boken bara innehöll 2 Mos. 20:22-23:33, dvs. de ceremoniella och civila lagar och rättsregler (*mishpatim*) som Israel som en teokratisk nation skulle rätta sig efter. Men också ”de tio orden” (de tio *debarim*) (2 Mos. 20:2-17) kallas för ”förbundets ord” i 2 Mos. 34:28. ”Mose skrev ner alla HERRENS ord” (2 Mos. 24:4), dvs. alla de ord som dagen före ratificeringen av förbundet hade förkunnats för folket. Det står: Han skrev ner ”alla HERRENS ord (*debarim*) och alla rättsreglerna (*mishpatim*)” (2 Mos. 24:3). Därav kan vi dra slutsatsen att ”förbunds-boken” som Mose läste upp vid ratificeringen omfattade 2 Mos. 20-23, alltså innehållande både ”de tio *debarim*” (2 Mos. 20:2-17) och de ceremoniella och civila *mishpatim* som står i 2 Mos. 21-23.

Förutsättningen och grunden för Sinaiförbundet (liksom för all gemenskap med Herren) är Guds godhet och oförtjänta frälsningsgärning: ”*Ni har själva sett vad jag har gjort med egyptierna och hur jag har burit er på örningarna och fört er till mig*” (19:4). Observera att ”*De tio orden*” (20:2-17) börjar med evangeliet att Herren är folkets Frälsare: ”*Jag är HERREN din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trädhuset*” (20:2). När nu Israel har en sådan god Gud och Frälsare bör golvaren bli att de älskar honom över allting och inte håller sig

till andra älskare, andra gudar. ”Du ska inte veta av någon annan Gud än mig, och ingen annan frälsare finns än jag” (Hos. 13:4). Observera att de följande nio orden inte handlar om hur folket genom laggärningar ska förtjäna frälsning utan hur de av tacksamhet för den oförtjänta frälsning de fått ska älska och tjäna Herren som Guds utvalda folk (20:3-17). Det är bara evangeliet om Herrens frälsning som ger kraft till trogen tjänst.

På frågan: Vilket är det största budet i lagen?, svarade Jesus: ”Du ska älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela ditt förstånd. Detta är det största och främsta budet. Sedan kommer ett som liknar det: Du ska älska din nästa som dig själv. På dessa två bud hänger hela lagen och profeterna” (Matt. 22:37-39). Det vi brukar kalla Tio Guds bud, orden efter det inledande evangeliet, kan alltså sammanfattas: Vi ska älska Gud över allting och vår nästa som oss själva - av tacksamhet för hans frälsning.

Den moraliska lagen gäller alla människor och är skriven i alla människors hjärtan. När den gång på gång överträds blir skriften i hjärtat suddigare och suddigare. Tio Guds bud presenterar därför den moraliska lagen tydligt. Men *en teokratisk nation, en kyrkostat, kräver dessutom civila lagar och ceremoniella regler*. Noggrant reglerade Gud hur Israels prästtjänst, offer och högtider skulle genomföras och hur folket genom en rad renhetsföreskrifter skulle bevara sin helighet. Den Helige själv skulle ju bo mitt ibland sitt folk, synliggjort genom tabernaklet och senare genom templet.

De civila lagar och ceremoniella regler som gällde Israels dömande instanser och folkets sociala och ceremoniella liv kallas på hebreiska för *mishpatim* (”domsord” eller ”rättsregler”) och sådana upptecknades av Mose i ”förbundsbooken”. Den moraliska lagen med det inledande evangeliet kallas för ”*de tio orden*”. De skrevs inte bara in i Förbundsbooken inledning av Mose utan skrevs också separat av Gud själv på två stentavlor (2 Mos. 24:12; 31:18; 32:16; 34:1).

Tjänsten som Guds unika prästnation eller teokrati

Folkets rening och syndaförlåtelse var helt och hållet Guds fria och oförtjänta gåva. Men tjänsten som Guds speciella prästnation, förmedlare av Guds ord och hans underbara gärningar, krävde att nationen noga iakttog en rad ceremoniella stadgar och en rad civila rättsregler. Gång på gång påminner Mose folket om vilka allvarliga följder det får om det sviker löftet att göra och lyda vad Herren har sagt: ”*Om ni inte hör*

på mig och inte gör efter alla dessa bud, om ni föraktar mina stadgar och avvisar mina rättsregler, så att ni inte följer alla mina bud utan bryter mitt förbund, då ska också jag handla på samma sätt mot er..." (3 Mos. 26:14ff). I 5 Mos. 28 räknar Mose upp alla de välsignelser som trohet mot Sinaiförbundet för med sig (vers 1-14) och alla de förbannelser som brott mot det ingångna avtalet medför (vers 15-68).

Kort om Förbundsverkens rättsregler

I 2 Mos. 21-23 finns rättsregler om slavar, personskador, äganderätten, det sociala ansvaret och rättvisa domar. Här ges också ceremoniella regler för sabbaten och de tre stora högtiderna (Det osyrade brödets högtid, Skördehögtiden och Bärningshögtiden). Vikten av att lyssna till "Herrens ängel" ("mitt namn är i honom", 23:21) som ska gå framför folket och föra det in i Kanaans land understryks kraftigt. Folket varnas för att ta efter de hedniska sederna hos Kanaans tidigare inbyggare och ingå förbund med dem och deras gudar.

I en teokrati är andligt och världsligt sammanvävt till ett. Där ska ledarna för gudsfolket döma och skaffa bort ur landet och nationen allt ont. Regeln är: "Du ska skaffa bort det onda hos dig" (5 Mos. 13:5). "Den profet som är så förmäten att han talar i mitt namn vad jag inte har befallt honom tala, eller som talar i andra gudars namn, den profeten ska dö" (5 Mos. 18:20).

Exempel på dödsstraff enligt förbundsverkens

"Den som slår någon så att han dör ska straffas med döden" (21:12). "Den som slår sin far eller sin mor ska straffas med döden. Den som rövar bort en människa ska straffas med döden" (21:15-16). "Den som förbannar sin far eller mor ska straffas med döden" (21:17). "Om en oxe tidigare haft vanan att stängas och oxen då dödar någon, man eller kvinna, ska oxen stenas och även hans ägare dödas. Men om ägaren skulle bli ålagd att betala lösepenning, ska han ge så mycket som han blir ålagd till lösen för sitt liv" (21:29-30). "En trollkvinna ska du inte låta leva" (22:18). "Var och en som har samlag med ett djur ska straffas med döden" (22:19).

1.7 Ytterligare lagar för förbundsverkens

Herren fortsatte att ge sitt folk detaljerade föreskrifter efter att Sinaiförbundet slutits (se 2 Mos.25 - 5 Mos. 30). Av utrymmesskäl kan jag

inte här referera de många regler som Herren gav Mose för tabernaklet och dess tillbehör, för prästernas kläder, för prästvigningen och för de många olika offren. En rad renhetsföreskrifter och helighetsregler gavs också. Folket måste skilja mellan rena och orena djur och iaktta en rad reningsceremonier. Sexualitetens gåva fick inte missbrukas: ”Du ska inte ligga med en man som en man ligger med en kvinna. Det är avskyvärt. Du ska inte ligga med något djur, så att du genom det blir oren. Inte heller ska en kvinna ställa sig framför ett djur för att para sig med det. Det är naturvidrigt... Med allt sådant har de hednafolk orenat sig som jag driver bort för dig” (3 Mos. 18:22-24).

I en teokrati (prästnation eller kyrkostat) skiljs inte mellan andlig bestraffning och lekamlig å statens vägnar. Att bli skild från Herrens församling och nationen blev ett och detsamma (jfr hur kyrka och stat sammanblandades i Norden på 1600-talet och framåt). Dödsstraff utkrävdes inom teokratin för grova förbrytelser, bl.a. i följande fall: om någon ligger med sin svärdotter, om en man ligger med en annan man, om någon till hustru tar en kvinna och dessutom hennes mor, om en man eller en kvinna ligger med något djur, om någon, en man eller kvinna, befattar sig med andebesvärjelse eller spådom mm (se 3 Mos. 20).

1.8 Guds handlande med Israel och uppfyllelsen av löftena

Gud vill ingen syndares död. ”Jag finner ingen glädje i någons död, säger Herren HERREN. Vänd därför om, så får ni leva” (Hes. 18:32). ”Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett trotsigt folk som vandrar på den väg som inte är god, som följer sina egna tankar, ett folk som ständigt kränker mig rakt i ansiktet” (Jes. 65:2f). ”Hur ska jag kunna överge dig, Efraim? Ska jag lämna dig, Israel? Hur ska jag kunna göra med dig som med Adma och låta det gå dig som Sebojim? Mitt hjärta vänder sig i mig, all min barmhärtighet vaknar. Jag vill inte låta dig känna min brinnande vrede” (Hos. 11:8f). Samma kärlek till det ohörsamma och trotsiga folket ger Jesus uttryck åt: ”Jerusalem, Jerusalem, du som dödar profeterna och stenar dem som är sända till dig! Hur ofta har jag inte velat samla dina barn så som hönan samlar sina kycklingar under vingarna, men ni ville inte” (Luk. 13:34).

Det är med smärta som Herren låter vredesdomen drabba sitt förbundsfolk. När domen drabbar Israels hus genom assyrierna och Juda hus genom babylonierna, vill han på nytt rädda och upptända tro hos

det deporterade och sargade folket. ”Jag ska hela dess sår och skaffa läkedom och bota dem, och jag ska låta dem se frid och trofasthet i överflöd. Jag ska göra slut på fångenskapen för Juda och Israel och bygga upp dem som de var tidigare. Jag ska rena dem från all den missgärning de har begått mot mig och förlåta dem alla deras missgärningar genom vilka de har syndat mot mig och avfallit från mig” (Jer. 33:6-8). Herren lovar rädda sitt folk från den babyloniska fångenskapen och föra dem tillbaka till Jerusalem. ”Än en gång ska jag upprätta dig, så att du blir upprättad, du jungfru Israel” (Jer. 31:4), fastän folket ingalunda förtjänat någon räddning. ”Inte för er skull gör jag detta, ni av Israels hus, utan för mitt heliga namns skull, det som ni har vanärat bland de folk ni har kommit till” (Hes. 36:22).

Herren håller vad han lovar. Han visar sin frälsande makt genom att ta persern Koresh i sin tjänst. *”Jag spände bältet om ditt liv, fastän du inte kände mig, för att man skulle förstå både i öster och väster att det inte finns någon utom mig. Jag är HERREN och det finns ingen annan”* (Jes. 45:5-6). ”HERREN påverkade perserkungen Koresh sinne så att han över hela sitt rike lät utropa följande som också skriftligen kungjordes: *Så säger Koresh, kungen i Persien: HERREN, himmelens Gud, har gett mig alla riken på jorden, och han har befallt mig att bygga ett hus åt honom i Jerusalem och Juda. Den bland er som tillhör hans folk må bege sig dit upp, och hans Gud ska vara med honom”* (2 Krön. 36:22-23).

En del av folket återvänder från den babyloniska fångenskapen till Jerusalem efter Koresh edikt 538 f.Kr. och Herrens hus kan på nytt byggas upp, om än inte lika ståtligt som Salomos tempel. Men denna återkomst och detta nya tempel är bara *en svag skugga av den verklighet som uppfyllelsen genom Messias och det nya förbundet innebär*. Bland de återvändande på Serubbabels tid och senare under Esras tid fortsatte de flesta i ohörsamhet och avfall från Herren.

Den verkliga återkomsten från den andliga fångenskapen är befrielsen från synd och död genom Messias och det verkliga nya templet är Messias själv med de troende som levande stenar i detta tempel. Jesus sa till judarna: ”Bryt ner detta tempel, så ska jag resa upp det på tre dagar.” ”Det tempel han talade om var hans kropp. När han hade uppstått från de döda kom hans lärjungar ihåg att han hade sagt detta, och de trodde på Skriften och ordet som Jesus hade sagt” (Joh. 2:19-22).

Tron på Messias innebär en verklig befrielse, syndares återkomst till Herren, en gemenskap i det sanna Jerusalem där den räddade kvarlevan

har ”ett och samma hjärta” och vandrar ”en och samma väg”: ”De ska vara mitt folk och jag ska vara deras Gud. Jag ska ge dem alla ett och samma hjärta och lära dem en och samma väg ... Jag ska lägga fruktan för mig i deras hjärtan så att de inte viker av från mig” (Jer. 32:38-40). ”Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag ska uppfylla det löfte som jag har talat om Israels hus och Juda hus. I de dagarna och på den tiden ska jag låta en rättfärdig telning växa upp åt David. Han ska skaffa rätt och rättfärdighet på jorden. I de dagarna ska Juda bli frälst och Jerusalem bo i trygghet. Man ska kalla det så: *HERREN vår rättfärdighet*” (Jer. 33:14-16). Här är det fråga om de troende, de sanna judarna, det sanna Jerusalem. Om det nya förbundets gudsfolk heter det: ”Jag ska lägga min undervisning i deras inre och skriva den i deras hjärtan... *Alla* ska känna mig från den minste bland dem till den störste, säger HERREN. Ty jag ska förlåta deras missgärningar och deras synder ska jag inte mer komma ihåg” (Jer. 31:33-34).

1.9 Teokratins slut

I och med Messias ankomst och det nya förbundet är teokratins tid slut. Det gamla förbundet som Israel gång på gång bröt har ersatts av det utlovade nya förbundet. Frälsningen genom Davids son, gudamänniskan Kristus Jesus, är den sanna uppfyllelsen av löftena till Abraham och hans avkomma. ”Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni en (kropp) i Kristus Jesus. Om ni nu tillhör honom är ni Abrahams avkomlingar, arvingar enligt löftet” (Gal. 3:28-29). Skiljemuren mellan teokratins folk och andra folk är nerriven. ”*Detta skedde när han (Kristus) i sitt kött tog bort fiendskapen, lagen med dess bud och stadgar, för att av de båda (Israel och hedningar) skapa en enda ny människa och så skapa frid. Så skulle han i en enda kropp försona de båda med Gud genom korset, sedan han där hade dödat fiendskapen*” (Ef. 2:14-16).

Jungfru Maria fick budskapet från ängeln Gabriel att hon skulle föda ”den Högstes Son” och att ”han ska vara konung över Jakobs hus för evigt. Hans rike ska aldrig få något slut” (Luk. 1:32-33). Med anledning av Guds Sons människoblivande lovprisar Maria Gud med orden: ”Han har tagit sig an sin tjänare Israel och tänkt på att visa sin barmhärtighet mot Abraham och hans barn till evig tid, efter sitt löfte till våra fäder” (Luk. 1:54-55).

Löftena till Israel har inte blivit om intet genom att Israels otro och självförhårdelse till sist ledde till Guds förhårdelsedom (Jes. 6:9-

13; 10:22). *"Guds ord har inte blivit om intet. Ty Israel är inte alla som kommer från Israel, och inte heller är alla Abrahams efterkommande hans barn"* (Rom. 9:6-7). Den troende resten vittnar om att Herren inte har förskjutit sitt folk, skriver Paulus. På Elias tid fanns det en rest på 7000 män som Gud utvalt av nåd, "På samma sätt finns det också i denna tid en rest som Gud har utvalt av nåd... Vad Israel strävar efter har det inte uppnått. De utvalda har nått det, men de andra har blivit förstockade" (se Rom. 11:1-10).

I detta sammanhang kan det vara på sin plats att påminna om profetian i 1 Mos. 49:10: "Spiran ska inte vika från Juda, inte härskarstaven från hans fötter, förrän *han som den tillhör* kommer, han som folken ska hörsamma." "Han som härskarspiran tillhör" (hebr. *Shiló*) är Messias, den rätte härskaren (jämför Hes. 21:27, 21:32 i den hebreiska grundtexten). Nu har sedan 2000 år tillbaka judarnas rätte kung kommit, Jesus av Nasaret, och med honom gamla förbundets fullbordan. Han ska inte som Israels kungar under gamla förbundet härskas i ett begränsat, teokratiskt Israel i Kanaans land och i ett jordiskt Jerusalem. Han är Si-ons rätte kung som i enlighet med Sakarjas profetia "kommer ödmjuk, ridande på en åsna, på en åsninnas föl" och med "frid till hednafolken. Hans herravälde ska nå från hav till hav och från floden till jordens yttersta gränser" (Sak. 9:9-10, jfr Ps. 72:8). Medborgare i Messias rike är människor från olika länder och folk som ärar och hörsammar honom.

Genom att troende hedningar från olika stammar, folk och tungomål ända fram till den yttersta dagen inympas i det äkta olivträdet (den troende kvarlevan av gamla förbundets gudsfolk), uppfylls Guds löften till Abraham. De inympade hedningarna ska också komma ihåg att inte alla israeliter eller judar som nu är fiender till evangeliet har drabbats av förstockelsesdomen. Gud har makt att på nytt inympa grenar (otroende av Israels och Juda hus) som nu är borthuggna (Rom. 11:23). Gud vill förbarma sig över alla och skingra otröna, både hos judar och hedningar. Det är Guds vilja och kallelse att erbjuda frälsningens gåva till alla folk. "Ty sina gåvor och sin kallelse kan Gud inte ångra" (Rom. 11:29). Det finns bara en väg till Gud och det eviga livet för alla folk, Jesus Kristus: "Jag är Vägen, Sanningen och Livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig" (Joh. 14:6). "Hos ingen annan finns frälsningen. Inte heller finns det under himlen något annat namn, som givits åt människor, genom vilket vi blir frälsta" (Apg. 4:12).

Kapitel 2

Israels tjänaruppdrag

Alla troende har ett tjänaruppdrag från Gud. De bör i ord och handling uttrycka sin tacksamhet över frälsningens gåva genom att prisa HERRENS namn och ge honom äran. Herrens ”härliga gärningar” eller annorlunda uttryckt hans godhet, frälsning och nåd är grunden för att tacksamt vilja tjäna Herren. Petrus skriver till de kristna i Mindre Asien och därmed till alla troende: *”Ni är ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk, för att ni ska förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus”* (1 Petr. 2:9).

Herren inleder ”de tio orden” i 2 Mos. 20 och 5 Mos. 5 med att påminna om frälsningens under som grunden för ett rätt tjänande av Gud och vår nästa. Eftersom Herren är Israels Frälsare (”Jag är HERREN din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trädhuset”) ska folket älska och tjäna honom och inte hålla sig till andra älskare. De ska visa sin tacksamhet över Herrens frälsning genom att inte missbruka och förvanska vem han är och vad han gör. De ska hålla fast vid hans ord och genom sabbaten lära sig att det är Herren och ingen annan som ger dem frälsning och vila. De ska också visa sin tacksamhet mot Herren genom att hedra sin far och mor och genom att inte mörda, begå äktenskapsbrott, stjäla, ljuga eller ha begärelse till sin nästas hustru eller egendom.

2.1 Vad innebar tjänaruppdraget under gamla förbundet?

Israel skulle framför alla andra folk vara Herrens heliga egendomsfolk. *”Ni ska kallas HERRENS präster, vår Guds tjänare ska man säga om er”* (Jes. 61:6). Som en teokratisk prästnation ska de troget bära vittnesbörd om och tjäna sin konung, den ende sanne Guden som har skapat himmel och jord. Denne mäktige konung utvalde Israel som sin speciella tjänare för att genom detta folk och i detta folks historia uppenbara sig både genom ord och gärningar. Gång på gång fick Israels barn bli åsyna vittnen till hur stor, mäktig och god HERREN Sebaot är. Gång på gång

utvalde han särskilda budbärare att vara hans profeter, hans ”mun”. Genom dem undervisade han folket och genom dem upptecknades i heliga skriftrullar denna undervisning och vittnesbörden om Herrens underbara gärningar i Israels historia. Denna Guds särskilda uppenbarelse var inte bara avsedd för Jakobs stammar. Den är en viktig kunskapskälla om Gud och hans gärningar även för oss, för hednafolken. *”Tänk på mig, du mitt folk, lyssna till mig, du min menighet. Ty undervisning ska utgå från mig, min rätt ska jag sätta till **ett ljus för folken**”* (Jes. 51:4).

Men Israel svek gång på gång sitt tjänaruppdrag och bröt sitt löfte om lydnad. Herren tvingas konstatera: *”Vem är så blind som min tjänare och så döv som min budbärare som jag sänder? Vem är så blind som min förtrogne, så blind som HERRENS tjänare? Du har sett mycket men inte tagit vara på det, fastän öronen är öppna lyssnar ingen”* (Jes. 42:19-20). Vittnesbörden om Israels ständiga avfall och löftesbrott går som en röd tråd genom hela gamla förbundet. Strax efter ratificeringen av Sinaiförbundet gjorde sig folket en guldkalv som de tillbad och offrade åt. *”De har redan vikit av från den väg som jag befallde dem att gå”*, sa HERREN till Mose innan denne kommit ner från berget och själv sett det grova avfallet (2 Mos. 32:8). Det blev inte bättre framöver. HERREN sa till Mose när ökenvandringen närmade sig sitt slut: *”När du har gått till vila hos dina fäder ska detta folk stå upp och trolöst följa främmande gudar i det land dit de kommer, och de ska överge mig och bryta det förbund som jag har slutit med dem”* (5 Mos.31:16).

2.2 Jesus om gamla förbundets gudsfolk

Jesus berör i sin undervisning flera gånger hur Israels barn först svarat ja till gamla förbundets avtal att vara Guds tjänare men sedan svikit och brutit förbundet. I *Matteus 21:28ff* berättar han för judarnas överstepräster och äldste en liknelse om en man som hade två söner. Sönerna syftar på två folkgrupper: hedningar som först sa nej till att arbeta i Herrens vingård och sedan ja, och Israels barn som först sa ja och sedan nej.

Om gamla förbundets gudsfolk säger Herren: *”Israel är min förstfödde son”* (2 Mos. 4:22). Deras uppgift var att arbeta i Guds vingård och skina som ljus i en mörk värld. De skulle visa fram för världen ett folk som var välsignat av Herren. De skulle vidare förse den utlovade Messias med en födelseplats. Hela världens Frälsare skulle komma från Juda stam och Davids hus. Allt detta var avsett att ge människor hopp och dra dem till Herren. Hur rikt hade inte Gud välsignat Israel! I Rom. 9 räknar

Paulus upp välsignelser som Gud gett israeliterna: *"De har adopterats som söner, deras är den gudomliga härligheten, förbunden, mottagandet av lagen, tempelgudstjänsten och löftena. Deras är patriarkerna och från dem har Kristus kommit som människa, han som är Gud över allting, prisad i evighet, amen"* (vers 4-5).

Josua sa till Israels folk strax före sin död: *"Om ni överger HERREN och tjänar främmande gudar, ska han vända sig bort och låta det gå er illa och förgöra er, efter att förut ha gjort er gott. Men folket sade till Josua: Nej, vi vill tjäna HERREN!* Då sade Josua till folket: *Ni är nu själva vittnen mot er, att ni har valt HERREN för att tjäna honom.* De svarade: *Ja"* (Jos. 24:20-22). Men detta ja blev snart på nytt ett nej. Också vid ratificeringen av Sinaiförbundet cirka 60 år tidigare hade Mose hört folket säga: *"Allt vad HERREN har sagt vill vi göra och lyda"* (2 Mos. 24:7). De var välsignade av Herren och tillitsfulla, men sorgligt nog visade sig snart deras ja vara ett tomt ord. Jesus säger i liknelsen om denne son: *"Han svarade: Ja, herre, men han gick inte"* (Matt. 21:30).

Med hednafolken var det annorlunda, precis som med den förste sonen i Jesu liknelse. Hedningarna sa först nej. De förkastade vad de visste om Gud, för *"Det man kan veta om Gud är uppenbart bland dem. Gud har ju uppenbarat det för dem. Ända från världens skapelse ses och uppfattas hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur genom de verk som han har skapat"* (Rom. 1:19-20). Hedningarna brydde sig inte heller om lagens krav som är skrivna i deras hjärtan (se Rom. 2:15). De valde att följa avgudar och hänge sig åt all möjlig ondskap. Men om denne son säger Jesus: *"Han ångrade sig sedan och gick."*

Gamla förbundets gudsfolk missbrukade i stor utsträckning sin särställning och de välsignelser Herren gett dem. Samtidigt som de ägnade sig åt avgudadyrkan och omoral menade de att allt stod väl till. De hade ju Herrens tempel hos sig och grundade sin säkerhet på att de menade sig tillbe HERREN. Jeremia fick uppmaningen att ropa till dem när de var på väg in på tempelområdet: *"Så säger HERREN Sebaot, Israel Gud: Ändra ert liv och era gärningar... Lita inte på lögnaktigt tal som säger: 'Här är HERRENS tempel, HERRENS tempel, HERRENS tempel.' Nej, ändra ert liv och era gärningar... Ni stjäla, mördar och begår äktenskapsbrott. Ni svär falskt och tänder rökelse åt Baal och följer andra gudar som ni inte känner. Sedan kommer ni hit och träder fram inför mitt ansikte i detta hus som är uppkallat efter mitt namn och säger: 'Vi är räddade' – för att sedan fortsätta med alla dessa avskyvärda*

ting” (Jer. 7:3-10). Andlig blindhet och gärningsrättfärdighet kom att prägla det gamla förbundets gudsfolk. Deras ja blev ett nej. De vände Herrens ord ryggen.

Hedningarnas nej ledde till all möjlig ogudaktighet och omoral. Men många publikaner och skökor har genom Guds nåd sett hur mycket de behöver en Frälsare som har kommit för att uppsöka och frälsa de förlorade. Många hedningar har ånkrat sitt nej när de lärt känna Frälsaren och helt oförtjänt fått syndernas förlåtelse och som en följd därav blivit hängivna arbetare i Guds vingård. Om en hednisk officer som kom till tro på Frälsaren sa Jesus: *”Amen, jag säger er: I Israel har jag inte hos någon funnit en så stark tro. Jag säger er: Många ska komma från öster och väster och ligga till bords med Abraham och Isak och Jakob i himmelriket. Men rikets barn ska kastas ut i mörkret utanför. Där ska man gråta och skära tänder”* (Matt. 8:10-12).

I en annan liknelse berättar Jesus om en husbonde som tidigt på morgonen gick ut för att leja arbetare till sin vingård (*Matt. 20:1-16*). Han kom överens med de tidigt anställda om en dagslön på en denar (vers 2). Dessa först lejda påminner om Israels folk. De anställdes tidigt i och med Sinaiförbundet som Guds särskilda tjänare. De fick privilegiet att få kallas hans egendomsfolk fastän de var ”ett hårdnackat folk” (5 Mos. 9:6), och de blev föremål för Guds särskilda beskydd och frälsningsgärningar. Herren höll sitt nådelöfte till Abraham och förde hans ättlingar till det land som han lovat Abraham. I löftets land skulle de inte ta efter hednafolkens omoraliska seder och avgudadyrkan utan tjäna Herren i enlighet med Sinaiförbundets stadgar. Men de vände ständigt Herrens ord ryggen och svek sitt uppdrag som Herrens trogna och lydiga tjänare.

Sorgligt nog blev deras privilegierade position en källa till högmod. De glömde bort hur totalt beroende de var av Guds nåd och hur trolösa de varit i sin tjänst som arbetare i Herrens vingård. När de nu såg hur husbonden i sin stora nåd lejde ytterligare arbetare till sin vingård vid sjätte, nionde och elfte timmen och med samma förmåner, samma lön, klagade de på husbonden och sa: ”De där som kom sist har gjort en timme, och du har jämställt dem med oss, som har stått ut med dagens slit och hetta” (Matt. 20:11-12). De jämförde arbetsinsatsernas längd och såg med onda ögon på att husbonden var så god. *De grundade sitt tjänande i vingården på sina gärningar och inte på Guds frälsningsgärning och oförtjänta godhet.* De kunde inte acceptera oförtjänt nåd och förlåtelse som kommit syndiga hedningar till del. De kunde inte acceptera

det nya förbundet och de förmåner som nya förbundets gudsfolk får, fastän de blir Herrens tjänare först vid nionde eller elfte timmen.

”Så ska de sista bli de första och de första de sista”, säger Jesus (Matt. 20:16). Genom sin otacksamhet och hänvisning till egna gärningar hade de första tjänarna, gamla förbundets gudsfolk, kommit långt ifrån Guds rike, medan de sista blir de första, de som länge varit långt ifrån Guds rike men nu kan glädje sig åt husbondens oförtjänta generositet och är helt beroende av hans godhet. ”Det beror inte på gärningar utan på honom som kallar”, skriver Paulus och fortsätter sedan: ”Vad ska vi då säga? Att Gud är orättfärdig? Naturligtvis inte! Han säger till Mose: *Jag vill vara barmhärtig mot den som jag är barmhärtig mot, och jag vill förbarma mig över den som jag förbarmar mig över.* Alltså beror det inte på någon människas vilja eller strävan utan på Guds barmhärtighet” (Rom. 9:12,14-16). Den troende opponerar sig inte emot Guds barmhärtighet utan är helt beroende av den.

När Jesus efter liknelserna om ”vingårdsarbetarnas lön” och ”de båda sönerna” berättade liknelsen om ”de onda vingårdsarbetarna” (Matt. 21:33ff), förstod översteprästerna och fariseerna vad liknelserna innebar. Det står: ”*Översteprästerna och fariseernas hörde hans liknelser, och de förstod att det var om dem han talade*” (21:45). De kände ju redan till utifrån Jesajas bok att vingården var en bild för Israels folk (Jes. 5:1-7). Följaktligen var vingårdens husbonde Gud. Han hade vårdat och försvarat sin vingård, men ändå fick han ingen avkastning. De tjänare som husbonden sände till sin vingård, dvs. de trogna tjänare och profeter som Gud sände till sitt folk, blev illa misshandlade av folket i allmänhet och av dess ledare i synnerhet. De blev slagna, dödade och stenade (vers 35) av just de människor som Gud visat så stor kärlek.

När husbonden till slut sänder sin egen son förutsäger Jesus att folkets ledare kommer att låta döda honom (vers 39). Jesus lät nu åhörarna själva fälla domen över vingårdsmännen: ”De sade till Jesus: Onda som de är ska han låta dem få en ond död, och han ska arrendera ut vingården till andra vingårdsarbetare som ger honom avkastningen i rätt tid” (vers 41). Jesus instämmer i denna dom och preciserar: ”*Jag säger er att Guds rike ska tas ifrån er och ges åt ett folk som bär dess frukt*” (vers 43). Men detta domsutslag blev för mycket för översteprästerna och fariseerna. När de förstod att det var om dem han talade ”ville de gripa honom, men de fruktade för folket eftersom man ansåg att han var en profet” (vers 46).

Jesus visar stor sorg över Israels avfällighet. När han några dagar före

sin korsdöd närmade sig Jerusalem och såg staden, brast han i gråt över den och sa: *"Tänk om du idag hade förstått, också du, vad som ger dig verklig frid. Men nu är det dolt för dina ögon"* (Luk. 19:41-42). Han visste att gamla förbundets tid var ute i och med alla syndoffrens fullbordan genom hans offerdöd en gång för alla och han visste att staden och templet skulle ödeläggas. *"Landet ska drabbas av en stor nöd och vredesdomen ska komma över detta folk... Jerusalem kommer att trampas ner av hedningarna, tills hedningarnas tider är fullbordade"* (Luk. 21:23-24). Med "hedningarnas tider" menas nya förbundets tid då evangeliet går ut till alla hedningar, för *"evangeliet om riket ska predikas i hela världen till ett vittnesbörd för alla folk, och sedan ska slutet komma"* (Matt. 24:14).

Under nya förbundets tid, "hedningarnas tider", gäller Jesu ord: *"Gå ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er. Och se, jag är med er alla dagar intill tidens slut"* (Matt. 28:19-20). *Tillsammans med de hedningar som kommer till tro ska också en kvarleva av judarna ta emot evangeliet och inbärgas, för "det finns också i denna tid en rest som Gud har utvalt av nåd"* (Rom. 11:8). *Det finns bara en väg till Guds rike och ett gudsfolk, "ett äkta olivträd"*. Messias frälsningsgärning och tron på hans ställföreträdande gottgörelse är den enda vägen. Jesus är "Vägen, Sanningen och Livet" (Joh. 14:6). *"Alla ni som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus. Här är inte jude eller grek... Om ni nu tillhör honom är ni Abrahams avkomlingar, arvingar enligt löftet"* (Gal. 3:27-29).

"Se här Guds godhet och stränghet", skriver Paulus, "hans godhet mot dig, om du blir kvar i hans godhet, annars blir också du borthuggen. Men även de andra kommer att bli inympade, om de inte blir kvar i sin otro. Gud har ju makt att ympa in dem igen. Ty om du har blivit borthuggen från ett vilt olivträd som du av naturen tillhörde, och mot naturen har inympats på ett äkta olivträd, hur mycket lättare kommer då inte dessa naturliga grenar att ympas in på sitt eget olivträd" (Rom. 11:22-24). De kristna ska inte uppträda högmodigt och betrakta alla judar som förhärdade utan predika evangeliet om Kristus också för dem.

2.3 Messias som den sanne tjänaren

Messias är det Israel skulle vara, "ett ljus för hednafolken". *"Du är min tjänare Israel, genom dig vill jag förhärliga mig"*, säger Herren till Messias (Jes. 49:3). Gång på gång jämförs Israel, som blev en avfällig tjänare,

med Messias som i allt uppfyllde sin Faders vilja. ”Ut ur Egypten kallade jag min son”, säger Herren genom Hosea om Israel (Hos. 11:1). Också Jesus kallades ut ur Egypten som Guds sanne Son (Matt. 2:15). Israel vistades i öknen 40 år, Jesus vistades i öknen 40 dagar. Israel föll för frestelserna, Jesus besegrade frestelserna. Israel fick manna från himlen. Jesus är det sanna brödet från himlen etc.

Om Messias heter det: ”Det är för lite för dig, då du är min tjänare, att endast upprätta Jakobs stammar och föra tillbaka de bevarade av Israel. Jag ska sätta dig till ett ljus för hednafolken, för att du ska bli min frälsning intill jordens yttersta gräns” (Jes. 49:6). Israels land var begränsat till Kanaans land. Messias rike är större: ”Hans herravälde ska nå från hav till hav, och från floden intill jordens yttersta gränser” (Sak. 9:10).

2.4 Ett tungt ok

Tjänsten som Guds folk under gamla förbundet krävde att en mängd regler iaktogs. Men tjänaruppdraget blev en tung börda när Israels barn förlorade ur sikte Guds godhet mot dem, hur han hade räddat dem från slaveriet i Egypten och gett dem särskilda välsignelser och beskydd som hans egendomsfolk. *Kraften till tjänandet försvann, likaså tacksamheten mot Herren.* Ständigt knorrade de och gjorde uppror mot sin Konung.

Till förbundets uppdrag hörde ett gudstjänstfirande som skulle ske enligt en omfattande högtidskalender med detaljerade föreskrifter för vad, hur och när olika offer skulle frambäras. Prästernas och leviternas klädsel och tjänstgöring var reglerad i detalj liksom en rad reningsceremonier. Allt orent måste bortskaffas, eftersom den Helige bodde mitt ibland sitt folk. De måste noggrant skilja mellan rena och orena djur, vad de fick äta och inte äta, och noggrant skilja mellan olika dagar. Sabbaten skulle vara fri från allt arbete som en särskild påminnelse om vem det är som helgar och uppehåller dem och ger dem sann vila.

Alla dessa stadgar och offer syftade till att tydliggöra för människorna att synd och orenhet utgör ett hinder för gemenskapen med den Helige. Människan måste vara helig och synden måste bortskaffas. Men bara Herren kunde ta bort synden och förklara syndare rena, och det vittnade den gammaltestamentliga offertjänsten tydligt om. Ställföreträdande offerades en enorm mängd djur under gamla förbundets tid. Dessa offer liksom reningsreglerna pekade fram emot Messias ställföreträdande gottgörelse när tiden för löftenas fullbordan var inne och det utlovade nya förbundet ersatte det gamla. Då fick alla gamla förbundets stadgar och offer sin

fullbordad en gång för alla genom Messias fullkomliga försoningsgärning. Mer än 700 år före uppfyllelsen såg Jesaja i en syn denna Messias ställföreträdande gottgörelse: *”Han var genomborrad för våra överträdelsers skull och slagen för våra missgärningars skull. Straffet var lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår blev det botat för oss”* (Jes. 53:5).

När gamla förbundets många regler och stadgar missförstods som en väg till självrättfärdighet blev de en tung börda. Än värre blev det när de skriftlärda och fariseerna helt tappade fokus på vad lagarna och det gamla förbundets gudstjänst vittnade om och i stället gjorde det till ett självändamål att hålla alla stadgar. För att säkerställa att man var lagrättfärdig tillkom ”de äldstes stadgar” med en rad tilläggsbud. Dessa skulle precisera vad som krävdes för en rätt laguppfyllelse. Några exempel: Matreglerna om rent och orent utvidgades med en rad kosher-regler, bl.a. med stöd av bibelordet: ”Du ska inte koka en killing i dess moders mjölk.” För att hålla reglerna för sabbaten fastställdes hur många steg man fick ta på sabbaten, vad som måste räknas som arbete och vad det innebär att inte göra upp eld. Idag har detta senare lett till en rad förbud: Du får inte köra bil (tändningen innebär att göra upp eld), inte åka hiss, inte tända ljus, inte slå på spisen, inte öppna kylskåpsdörren om en lampa tänds när det sker etc.

Jesus varnade för fariseernas och de skriftlärdas lagreligion: ”De binder ihop tunga bördor och lägger dem på människornas axlar, men själva vill de inte ens med sitt finger flytta på dem. Och alla sina gärningar gör de för att människor ska se dem. De gör sina böneremmar breda och sina hörntofsar stora... Ve er, skriftlärda och fariseer, ni hycklare! Ni stänger himmelriket för människor. Själva kommer ni inte in, och dem som försöker komma dit hindrar ni att komma in. Ve er, skriftlärda och fariseer, ni hycklare! Ni far omkring över land och hav för att göra någon till en proselyt, och när han har blivit det, gör ni honom till ett Gehennas barn dubbelt värre än ni själva” (Matt. 23:4-5,13-15).

2.5 Kort jämförelse med tjänsten i nya förbundet

När den sanne tjänaren Messias, Guds unike son, fullbordat sin tjänaregärning till försoning för alla människor, ”brast förlåten i templet i två delar, uppifrån och ända ner” (Matt. 27:51). Nu är vägen till det allra heligaste öppnad. I Kristus har vi gemenskap med Fadern. Nu behövs inga ytterligare offer och olika slags reningar. ”Kom till mig”, säger Jesus, ”alla ni som arbetar och bär på tunga bördor, så ska jag ge er vila”

(Matt. 11:28). ”När det gäller mat och dryck och olika slags reningar, så är det fråga om yttre föreskrifter fram till tiden för en bättre ordning” (Hebr. 9:10), fram till nya förbundets tid. ”Vi har ett tryggt och säkert själens ankare som når innanför förlåten, dit Jesus för vår skull gick in och öppnade vägen för oss” (Hebr. 6:19f).

”Se till att ingen rövar bort er med sin tomma och bedrägliga filosofi, byggd på mänskliga traditioner och stadgar och inte på Kristus”, skriver Paulus (Kol. 2:8). Kristus ”har förlåtit oss alla överträdelser och strukit ut det skuldebrev som med sina krav vittnade mot oss... Låt därför ingen döma er för vad ni äter och dricker eller i fråga om högtid eller nymånad eller sabbat. Allt detta är bara en skugga av det som skulle komma, verkligheten själv är Kristus” (Kol. 2:13-14,16-17).

”Som Kristi tjänare och som förvaltare av Guds hemligheter ska man alltså betrakta oss. Av en förvaltare krävs att han visar sig pålitlig” (1 Kor. 4:1-2). Gud ”har gjort oss dugliga till att vara tjänare åt ett nytt förbund som inte är bokstavens utan Andens. Ty bokstaven dödar, men Anden ger liv” (2 Kor. 3:6). ”Där Herrens Ande är, där är frihet” (2 Kor. 3:17). ”Vi är inte barn till slavinnan (”det nuvarande Jerusalem, eftersom det lever i slaveri med sina barn”, Gal. 4:25) utan till den fria hustrun (”det himmelska Jerusalem”, Gal. 4:26). Till denna frihet har Kristus gjort oss fria. Stå därför fasta och låt er inte på nytt tvingas in under slavoket” (Gal. 4:31-5:1). ”Använd bara inte friheten så att den onda naturen får något tillfälle, utan tjäna varandra i kärlek” (Gal. 5:13). ”Vi friköptes för att den välsignelse Abraham fått skulle i Jesus Kristus komma till hedningarna och för att vi genom tron skulle få den utlovade Anden” (Gal. 3:14).

”Under alla förhållanden vill vi visa att *vi är Guds tjänare*, med stor uthållighet, under lidanden, nöd och ångest, under hugg och slag, under fångenskap och upplopp, under arbete, nattvak och svält, i renhet och insikt, i tålmod och godhet, i den helige Ande, med uppriktig kärlek, med sanningens ord och Guds kraft, med rättfärdighetens vapen i både höger och vänster hand, under ära och vanära, med dåligt rykte och gott rykte. Man kallar oss villolärare, men vi talar sanning” (2 Kor. 6:4-8). *”Vi riktar inte blicken mot det synliga utan mot det osynliga. Ty det synliga är förgängligt, men det osynliga är evigt. Vi vet att om vårt jordiska tält rivs ner, så har vi en byggnad från Gud, en boning som inte är gjord med händer, en evig boning i himlen”* (2 Kor. 4:18-5:1).

Kapitel 3

Nytt vin i nya säckar

Rubriken till detta kapitel är hämtad från Jesu ord i Mark. 2:22: *"Ingen håller nytt vin i gamla skinnsäckar. Om man gjorde så, skulle vinet spränga säckarna och både vinet och säckarna förstöras. Nej, nytt vin håller man i nya säckar."* Dessa ord återfinns också i Matt. 9:17 och Luk. 5:37-38.

Redan under gamla förbundets tid klargjorde Herren genom sin profet Jeremia att gamla förbundet skulle ersättas av ett nytt förbund. Detta nya förbund skulle inte vara som det gamla, "inte ett sådant som jag slöt med deras fäder". Så här profeterade Jeremia: "Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag ska sluta *ett nytt förbund* med Israels hus och med Juda hus, *inte ett sådant förbund som jag slöt med deras fäder*" (Jer. 31:31f). Nya förbundet är nytt, och nytt vin håller man i nya säckar. Hebreerbrevet kommenterar: "När Herren talar om ett nytt förbund har han därmed förklarat att *det förra är föråldrat*" (Hebr. 8:13). I och med den utlovade Frälsarens ankomst och ställföreträdande gottgörelse har de dagar kommit som profeten Jeremia profeterade om.

3.1 Skiljemuren mellan judar och hedningar är nerriven

Gamla förbundets ceremoniallag med alla dess bestämmelser om olika slags offer och reningar har fått sin fullbordan. "Jesus har framburit *ett enda syndoffer för alla tider*" (Hebr. 10:12). "Och där synderna är förlåtna behövs det inte längre något syndoffer" (Hebr. 10:18). "Så är också det förbund som Jesus har gått i borgen för *mycket bättre*" (Hebr. 7:22). Genom tron på Kristus och hans syndoffer en gång för alla finns *inte längre någon skiljemur mellan judar och hedningar*. "Alla är nu Guds barn genom tron på Kristus Jesus. Alla ni som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus. *Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni en (kropp) i Kristus Jesus*" (Gal. 3:26-28). "Han är vår frid, han som *gjorde de två till ett och rev ner skiljemuren*. Detta skedde när han i sitt kött *tog bort fiendskapen, lagen med dess bud och stadgar*, för

att *av de båda i sig skapa en enda ny människa* och så skapa frid. Så skulle han *i en enda kropp försona de båda med Gud genom korset*, sedan han där dödat fiendskapen” (Ef. 2:14-16). ”Kristus är lagens slut, till rättfärdighet för var och en som tror” (Rom. 10:4).

Teokratins (gudsstatens) tid med dess nationella rättsregler och de många offerlagarna, ceremonierna, reningsföreskrifterna och helighetsreglerna för gamla förbundets gudsfolk skapade en skiljemur mellan Israel och alla andra folk. Men genom Kristus och det nya förbundet är *teokratins tid slut*.

3.2 Egenrättfärdighet i stället för rättfärdigheten från Gud

Många inom det gammaltestamentliga gudsfolket förstod inte att offerlagarna och helighetsreglerna vittnade om den ställföreträdande gottgörelse som skulle få sin fullbordning genom Messias ankomst och nya förbundet. Paulus skriver: ”*De känner inte rättfärdigheten från Gud utan strävar efter att upprätta sin egen rättfärdighet*” (Rom. 10:3). Än idag läses inte Jesaja 53 i synagogan.

För att bättre kunna lyda Guds regler och stadgar och därigenom upprätta en egen rättfärdighet preciserade judarna Guds vilja i 613 bud och förbud. Den lagtolkning man därmed gav uttryck åt fick hård kritik av Jesus: ”Ve er, ni blinda ledare! Ni säger: Om någon svär vid templet betyder det ingenting. Men om någon svär vid guldets i templet, då är han bunden vid sin ed. Ni blinda dårar, vilket är förmer, guldets eller templet som helgar guldets? Ni säger också: Om någon svär vid altaret betyder det ingenting. Men om någon svär vid gåvan på altaret, då är han bunden vid sin ed. Ni blinda, vilket är förmer, gåvan eller altaret som helgar gåvan? Den som därför svär vid altaret, svär både vid det och vid allt som ligger på det. Och den som svär vid templet svär både vid det och vid honom som bor där. Och den som svär vid himlen svär både vid Guds tron och vid honom som sitter där. Ve er, skriftlärdar och fariseer, ni hycklare! Ni ger tionde av mynta, dill och kummin men försummar det som är viktigast i lagen: rätten, barmhärtigheten och troheten” (Matt. 23:16-23). Ytterligare ett exempel på hur befallningar i Moseböckerna kunde tolkas: Budet ”Du ska inte koka en killing i dess moders mjölk”, som syftar på en magisk ceremoni bland hedningarna, blir inte bara ett förbud för magisk vidskepelse utan: Du får inte blanda mjölk- och köttprodukter.

Paulus skriver att han, innan han lärde känna Kristus, ”i fråga om

lagen var en farisé, i fråga om iver en förföljare av församlingen, i fråga om rättfärdighet, den som vinnas genom lagen, en oklanderlig man” (Fil. 3:5-6). Efter att ha lärt känna Kristus bekänner han: *”Nu har utan lagen en rättfärdighet från Gud blivit uppenbarad, en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus, för alla som tror. Ty här finns ingen skillnad. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de står som rättfärdiga utan att ha förtjänat det, av hans nåd, därför att Kristus Jesus har friköpt dem”* (Rom. 3:21-24). *”Därför ska ni veta att de som håller sig till tron, de är Abrahams barn. Och då Skriften förutsåg att Gud skulle förklara hedningarna rättfärdiga av tro, förkunnade den i förväg detta glada budskap för Abraham: I dig ska alla folk bli välsignade. Alltså blir de som tror välsignade tillsammans med Abraham som trodde. Men alla som håller sig till laggärningar är under förbannelse”* (Gal. 3:7-10).

3.3 ”Yttre föreskrifter fram till tiden för en bättre ordning”

”Det första förbundet hade sina föreskrifter för gudstjänsten och sin jordiska helgedom... Liksom när det gäller mat och dryck och olika slags reningar, så är det här fråga om yttre föreskrifter fram till tiden för en bättre ordning” (Hebr. 9:1,10). Det finns en del grupper som vill vara kristna men som anser att gamla förbundets föreskrifter för gudstjänsten ska tillämpas också i nya förbundet. De anser att de kristna bör helga lördagen som sabbatsdag och fira den på judiskt vis. De anser också att de kristna bör hålla fast vid den judiska festkalendern, dvs. bl.a. fira lövhyddohögtiden på hösten och det osyrade brödets högtid på våren i enlighet med Moseböckernas föreskrifter. Men detta är att hålla uppfyllelsens vin, det nya vinet, i gamla skinnsäckar. Om man gör så, kommer det nya vinet att spränga säckarna och det rinner ut och förstörs. *”Nej, nytt vin håller man i nya säckar.”* Gamla förbundets föreskrifter var *”yttre föreskrifter fram till tiden för en bättre ordning”*. Jeremia profeterade om det nya förbundet: det är *”inte ett sådant förbund som jag slöt med deras fäder”* (Jer. 31:32).

De finns också grupper som anser att de kristna ska hålla fast vid gamla förbundets föreskrifter om vad som är ren och oren föda. Men Jesus har förklarat all mat för ren. *”Inser ni inte att det som utifrån går in i människan inte kan göra henne oren, eftersom det inte går in i hennes hjärta utan ner i magen och ut på avträdet? Därmed förklarade han all mat för ren”* (Mark. 7:18-19). Jesus hällde inte det nya vinet i de gamla säckarna.

Gamla förbundets många föreskrifter har Kristus fullbordat en gång för alla. Alla dess krav har han tagit bort och spikat fast på korset, skriver Paulus. *”Låt därför ingen döma er för vad ni äter och dricker eller i fråga om högtid eller nymånad eller sabbat. Allt detta är bara en skugga av det som skulle komma. Verkligheten själv är Kristus”* (Kol. 2:14,16-17). *”Lagen innehåller endast en skugga av det goda som kommer”*, skriver Hebreerbrevets författare (Hebr. 10:1).

3.4 Svårigheter med den nya friheten

Som judar, uppfostrade i enlighet med gamla förbundets många föreskrifter, var det inte alltid så lätt att förstå att dessa föreskrifter i och med Kristi fullbordade försoningsverk hade fått sin fullbordan. Därmed kan det nya vinet inte hållas i de gamla säckarna. Petrus är ett exempel på denna svårighet. Han var van vid att noga skilja mellan rent och orent i enlighet med gamla förbundets lagar. Hedningarna räknades som orena och hur skulle nu Petrus kunna acceptera en inbjudan till hedningen Kornelius hus? Petrus behövde en grundlig lektion. När han skulle äta fick han en syn från Gud: *”Han såg himlen öppen och något som liknade en stor linneduk komma ner. Den var fast i sina fyra hörn och sänktes ner till jorden, och i den fanns alla slag av jordens fyrfotadjur och kräldjur och himlens fåglar. Och en röst kom till honom: Stig upp, Petrus, slakta och ät! Petrus svarade: Nej, nej, Herre! Jag har aldrig ätit något oheligt och orent. Då sade en röst för andra gången till honom: Vad Gud har förklarat för rent ska inte du anse vara orent. Detta hände tre gånger, och sedan togs duken strax upp till himlen”* (Apg. 10:11-16).

Paulus berättar i Galaterbrevet hur han fick kämpa för att försvara friheten från gamla förbundets stadgar. *”Falska bröder”* *”hade nästlat sig in för att spionera på den frihet vi har i Kristus Jesus och göra oss till slavar. Men inte ens ett ögonblick gav vi vika för dem och underkastade oss. Vi ville att evangeliets sanning skulle bevaras hos er”* (Gal. 2:4-5). Det nya vinet fick inte förstöras. *”Men när Kefas kom till Antiokia gick jag öppet emot honom, eftersom han stod där dömd. Ty innan det kom några från Jakob brukade han äta tillsammans med hedningarna. Men när de hade kommit drog han sig alltmera undan och höll sig borta från hedningarna av fruktan för de omskurna. Även de andra judarna hycklade på samma vis, så att till och med Barnabas drogs in i deras hyckleri. Men när jag såg att de inte var på rätt väg och inte följde evangeliets sanning, sade jag till Kefas inför alla: Om du som är jude lever på bedniskt vis och*

inte på judiskt, varför tvingar du då hedningarna att leva som judar” (Gal. 2:11-14).

Paulus skiljer mellan det jordiska Jerusalem, som har ett slavok, och det himmelska Jerusalem: ”Det nuvarande Jerusalem ... lever i slaveri med sina barn. Men det himmelska Jerusalem är fritt och det är vår moder” (Gal. 4:25-26). Han förmanar de kristna: ”*Stå därför fasta och låt er inte på nytt tvingas in under slavoket*. Se, jag Paulus säger er att om ni låter omskära er, kommer Kristus inte att vara till någon hjälp för er. Jag försäkrar er än en gång: var och en som låter omskära sig är skyldig att hålla hela lagen. *Ni har kommit bort från Kristus, ni som försöker bli rättfärdiga genom lagen. Ni har fallit ur nåden*” (Gal. 5:1-4). Redan under gamla förbundets tid profeterar Jesaja om friheten i Kristus. Genom profetens ord talar den utlovade Befriaren: ”HERREN har sänt mig ... att ropa ut frihet för de fångna och befrielse för de bundna” (Jes. 61:1). ”För att vi ska vara fria har Kristus befriat oss”, betonar Paulus (Gal. 5:1).

3.5 En ”ersättningsteologi”?

Paulus liknar Israel vid *ett olivträd* (se Rom. 11:17-24). Otroende israeliter och judar liknas vid grenar som har ”brutits bort” och troende från hednafolken vid grenar som har ”ympats in”. *Bara troende från Israels och Juda hus och troende från hednafolken tillhör ”det äkta olivträdet*”. De troende från hednafolken har alltså inte ersatt Israel utan är tillsammans med troende judar det sanna Israel. De har inympats i det äkta olivträdet och kan kallas för sanna judar. ”*Ty den är inte jude som är det till det yttre, och omskärelse är inte något som sker utvärtes på kroppen. Den är jude som är det i sitt inre, och hjärtats omskärelse sker genom Anden och inte genom bokstaven*” (Rom. 2:28-29). ”*Israel är inte alla som kommer från Israel*” (Rom. 9:6). ”*De som håller sig till tron, de är Abrahams barn*” (Gal. 3:7).

Paulus citerar profeternas ord om att hedningar ska komma till tro och kallas Herrens folk och att bara en rest av Israel ska bli frälst: ”Så säger Gud genom Hosea: *Det folk som inte var mitt ska jag kalla mitt folk...* Men om Israel utropar Jesaja: *Om än Israels barn vore talrika som havets sand, ska bara en rest bli frälst*” (Rom. 9:25-27). Samtidigt varnar han de kristna för att ha för höga tankar om sig själva. Förstockelsesdomen över Israel är inte total (Rom. 11:25). En rest av gamla förbundets gudsfolk ska bli frälst. Gud har inte bara makt att upprända tro hos hedningar och inympa dem i det äkta olivträdet. Han har också makt att genom

evangeliet om löftenas sanna uppfyllelse upptända tro hos avfallna judar och på nytt inympa dem i det äkta olivträdet. ”Bröder, mitt hjärtas önskan och min bön till Gud för dem är att de ska bli frälsta. Jag kan vittna om att de hängivet tjänar Gud men saknar den rätta insikten. De känner inte rättfärdigheten från Gud utan strävar efter att upprätta sin egen rättfärdighet och har inte underordnat sig rättfärdigheten från Gud” (Rom. 10:1-3).

En del förkunnare protesterar mot att Gamla testamentets löften tillämpas på nya förbundets gudsfolk. De kallar det för en obiblisk ”ersättningssteologi”. Men här föreligger ett missförstånd. Enligt Bibeln finns det bara ett äkta gudsfolk, de troende, och en enda väg till Guds rike, till gemenskapen med Gud, den genom Herrens ställföreträdande frälsningsgärning. ”Ingen kommer till Fadern utom genom mig”, säger Jesus Kristus. De kristna har inte ersatt Israel. Tillsammans med alla troende judar utgör de det sanna Israel. De är inympade i samma träd. Det äkta olivträdet har inte ersatts.

3.6 Löftet om återkomst till Jerusalem och Herrens land

Profeterna talar på flera ställen om en räddning från förskingring och fångenskap och en återkomst till Jerusalem och Herrens land. Återkomsten från den babyloniska fångenskapen var ett viktigt vittnesbörd om Herrens stora makt och kärlek. ”Skulle jag finna någon glädje i den ogudaktiges död? säger Herren HERREN. Nej, jag vill att han vänder om från sin väg och får leva” (Hes. 18:23). ”Kasta bort ifrån er alla de överträdelse genom vilka ni har syndat och skaffa er ett nytt hjärta och en ny ande. Ty inte vill ni väl dö, ni av Israels hus? Jag finner ingen glädje i någons död, säger Herren HERREN. Vänd därför om, så får ni leva” (Hes. 18:31-32).

De förskingrades räddning och återkomsten till Herrens land är helt och hållet Guds frälsningsgärning. ”Jag ska själv söka upp mina får och ta mig an dem. Liksom en herde tar sig an sin hjord när han är bland sina får som varit skingrade, så ska också jag ta mig an mina får och rädda dem från alla de orter dit de skingrades en mulen och mörk dag” (Hes. 34:11-12). ”Jag ska låta en herde uppstå, gemensam för dem alla, och han ska föra dem i bet, nämligen min tjänare David. Han ska föra dem i bet och vara deras herde. Jag HERREN ska vara deras Gud, men min tjänare David ska vara furste bland dem” (Hes. 34:23-24).

Det är inte svårt att se att det här handlar om frälsningen genom Messias. Med ”min tjänare David” menas Messias som är den gode

herden. Den frid och trygghet som Messias skapar skildras med hjälp av bildspråk: *"Jag ska sluta ett fridsförbund med dem. Jag ska göra slut på vilddjuren i landet, så att man tryggt kan bo mitt i öknen och sova i skogarna"* (Hes. 34:25). Profeten klargör ytterligare hur genomgripande frälsningen är och att den helt och hållet är Herrens undergärning: *"Jag ska stänka rent vatten på er, så att ni blir rena. Jag ska rena er från all er orenhet och från alla era avgudar. Jag ska ge er ett nytt hjärta och låta en ny ande komma in i er. Jag ska ta bort stenhjärtat ur er kropp och ge er ett hjärta av kött"* (Hes. 36:25-26). "Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag ska uppfylla det löfte som jag har talat om Israels hus och Juda hus. *I de dagarna och på den tiden ska jag låta en rättfärdig telning växa upp åt David. Han ska skaffa rätt och rättfärdighet på jorden. I de dagarna ska Juda bli frälst och Jerusalem bo i trygghet"* (Jer. 33:14-16).

Hur blev det då efter återkomsten från den babyloniska fångenskapen? Präglades folket av stor glädje och tacksamhet till Herren? Levde de i frid och trygghet och med nya hjärtan? Uppfylldes profetian om det nya förbundet: *"Jag ska lägga min undervisning i deras inre och skriva den i deras hjärtan. Jag ska vara deras Gud och de ska vara mitt folk. Då ska de inte mer behöva undervisa varandra, ingen sin broder och säga: Lär känna HERREN! Ty alla ska känna mig, från den minste bland dem till den störste, säger HERREN. Ty jag ska förlåta deras missgärningar och deras synder ska jag inte mer komma ihåg"* (Jes. 31:33-34)? Nej, synd och otrohet fortsatte och tryggheten i Jerusalem och Juda lyste med sin frånvaro.

3.7 Staten Israel

Hur förhåller det sig då med staten Israel som bildades 1948? Är staten Israel en uppfyllelse av den återkomst och frälsning som profetiorna handlar om? Visst har en märklig återkomst ägt rum. Men *profetiorna talar om en återkomst till Herren av människor som renats från synd och fått nya hjärtan, en återkomst genom Messias till ett land där det råder frid och trygghet tack vare den gode herdens omsorg om sin hjord*. De flesta medborgarna i staten Israel tror inte på Herren och syndernas förlåtelse bara genom Messias ställföreträdande försoningsgärning. De flesta är rationalister eller ateister och många lever i lagrälldom. Dagligen rapporteras om ofrid och otrygghet i Israel och Jerusalem.

De ultraortodoxa judarna i Mea shearim (de gamla judekvarteren i Jerusalem) accepterar inte staten Israel. Varför? Därför att staten Israel

inte har bildats av Messias och inte styrs av Messias utan av politiker. Dessutom saknas det gamla templet och offertjänsten som måste återupprättas, framhåller de.

Enligt Bibeln har templet redan byggts upp igen. Messias är tempel. ”Judarna sade: I fyrtiosex år har man byggt på detta tempel och du ska resa upp det på tre dagar! Men det tempel han talade om var hans kropp” (Joh. 2:20-21). Fullbordan av gamla förbundets offertjänst har också skett i och med det nya förbundet genom Messias. Till Jerusalem och Herrens land har alla troende kommit, även om de bor långt från staten Israel, och i detta Jerusalem råder frid och trygghet: ”*Ni har kommit till Sions berg, den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem*” (Hebr. 12:22). Hebreerbrevet klargör mycket grundligt för de troende vad nya förbundets fullbordan av det gamla förbundet innebär. Med Herrens utlovade land menas Guds rike dit ingen kommer in som inte är född ovanifrån av vatten och Ande (Joh. 3:3-5).

Om det sanna Jerusalem, helt annorlunda än det jordiska Jerusalem, talar redan Jesaja: ”*Min nåd ska inte vika från dig och mitt fridsförbund inte vackla, säger HERREN, din förbarmare. Du arma, som har blivit så hemsökt av stormar utan att få tröst, med blyglans ska jag nu mura dina stenar och ge dig grundvalar av safirer. Jag ska göra dina tinnar av rubiner, dina portar av karbunklar och hela din ringmur av ädla stenar. Dina barn ska alla bli HERRENS lärjungar, och deras frid ska vara stor. I rättfärdighet ska du bli befäst. Förtryck ska vara fjärran från dig, du har ingenting att frukta. Förskräckelse ska vara borta, den ska inte komma dig nära*” (Jes. 54:10-14).

Kapitel 4

Israels frälsning

För drygt 32 år sedan skrev jag en skrift om "Israels frälsning" (Biblicums småskrifter nr 10, 1979). Den kunde passa som denna boks fjärde kapitel men då blir kapitel 4 alldeles för långt. Så jag begränsar mig till att citera några avsnitt. Bibelhänvisningarna i dessa avsnitt är från 1917 års översättning med en lätt putsning av språket.

4.1 Gamla testamentets löften och hotelser

Härliga löften

Evangelium innehåller de härligaste löften: syndernas förlåtelse, evigt liv, medborgarskap i det himmelska Jerusalem, en evig sabbatsvila etc. Men genom otron förkastar människor dessa löften och störtar sig därigenom i evig olycka.

På samma sätt förhåller det sig med gamla förbundets löften. Gud ger åt Abraham och hans säd de härligaste löften. Men genom ohörsamhet mot Gud förkastar en stor del av Abrahams avkomlingar dessa löften och så förbyts välsignelsen i förbannelse.

Herren lovar: "Jag skall göra dig till ett stort folk" (1 Mos. 12:2). "Jag skall låta din säd bli som stoftet på jorden" (1 Mos. 13:16). "Räkna stjärnorna! ... Så skall din säd bli" (1 Mos. 15:5). "Du skall bli en fader till många folk" (1 Mos. 17:4). "Åt din säd skall jag giva detta land" (1 Mos. 12:7). "Hela det land, som du nu ser, skall jag giva åt dig och din säd för evärdlig tid" (1 Mos. 13:15). "Åt din säd skall jag giva detta land, från Egyptens flod ända till den stora floden, till Frat" (1 Mos. 15:18). "Jag skall giva dig och din säd efter dig det land, där du nu bor som främling, hela Kanaans land, till evärdlig besittning" (1 Mos. 17:8).

Löftena vill upptända tro

Precis som evangeliets löften gång på gång upprepas, så upprepar Herren gång på gång sina löften till Abraham och hans säd för att folket i tro ska hörsamma Herren och inte bryta förbundet. ”Du åter skall hålla mitt förbund, du och din säd efter dig, från släkte till släkte” (1 Mos. 17:9). Lyssnar man inte till Herrens ord, förkastar man Herren och den utlovade välsignelsen. När löftet upprepas för Isak heter det: ”Jag skall göra din säd talrik som stjärnorna på himmelen, och jag skall giva åt din säd alla dessa länder; och i din säd skall alla folk välsigna sig, *därför att Abraham har lyssnat till mina ord och hållit vad jag har bjudit honom hålla, mina bud, mina stadgar och mina lagar*” (1 Mos. 26:4-5). Abrahams tro (1 Mos. 15:6; 22:1ff) , skapad genom Guds löften, bevarar välsignelsen åt honom och hans barn: ”Eftersom du har gjort detta och inte undanhållit mig din ende son, därför skall jag rikligen välsigna dig och göra din säd talrik såsom stjärnorna på himmelen och såsom sanden på havets strand; och din säd skall intaga sina fienders portar. Och i din säd skall alla folk på jorden välsigna sig, *därför att du lyssnade till mina ord*” (1 Mos. 22:16-18).

Om folket förblir i Herrens ord, så förblir det under välsignelsen (jfr Joh. 8:31). Men hörsammar det inte Herrens ord, tas välsignelsen ifrån det. ”*Om ni nu hör min röst* och håller mitt förbund, så skall ni vara min egendom framför alla andra folk, ty hela jorden är min; och ni skall vara mig *ett rike av präster och ett heligt folk*” (2 Mos. 19:5-6). I anslutning till detta ord framhåller aposteln Petrus att de som inte tror har kommit på fall, medan hedningar som tidigare inte var Guds folk nu genom tron är ”ett Guds folk”, ”ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett egendomsfolk” (1 Petr. 1:7-10).

Otron förhindrar välsignelsen

Gång på gång varnar Herren för den olycka som otron för med sig: ”*Om ni inte hör mig* och inte gör efter alla dessa bud, om ni föraktar mina stadgar och om era själar försmår mina rätter, så att ni inte gör efter alla mina bud utan bryter mitt förbund, då skall jag också handla på samma sätt mot er ... Jag skall vända mitt ansikte mot er” (3 Mos. 26:14-17). ”Om nu så sker, när du har fått barn och barnbarn, och ni har blivit gamla i landet, att ni tar er till vad fördärligt är, ...då tar jag idag himmel och jord till vittnen mot er, att ni med hast skall förgås och utrotas ur det land dit ni nu går över Jordan för att ta det i besittning; ni skall

då inte längre leva där, utan skall förvisso förgöras. Och Herren skall förströ er bland folken, och *allenast en ringa hop av er* skall bli kvar bland de folk till vilka HERREN skall föra er” (5 Mos. 4:25-27).

Men Herren vill alltjämt ingen syndares död och erbjuder därför om och om igen sitt folk sin nåd för att det skall vända tillbaka i tro. Ty Herren är ”en Gud, barmhärtig och nådig, långmodig och stor i nåd och trofasthet” (2 Mos. 34:6). Men avfaller folket och förblir i otro står det under förbannelsen. Över ett ohörsamt folk vilar ingen välsignelse. ”På samma sätt som hedningarna som Herren förgör för er skall också ni då förgås, *därför att ni inte hörde Herrens er Guds, röst*” (5 Mos. 8:20). ”Se, jag förelägger er idag välsignelsen och förbannelsen: *välsignelse om ni hör Herrens er Guds bud som jag idag giver er, och förbannelse om ni inte hör Herrens er Guds bud*” (5 Mos. 11:26-28). ”Herren skall rikligen välsigna dig i det land som Herren din Gud vill giva dig till besittning såsom arvedel, *allenast du hör Herrens din Guds röst*” (5 Mos. 15:4-5). ”Herren skall upphöja dig till ett folk som är helgat åt honom, såsom han med ed har lovat dig *om du håller Herrens din Guds bud och vandrar på hans vägar*” (5 Mos. 28:9). ”Men *om du inte hör Herrens din Guds röst ...*, så skall alla dessa förbannelser komma över dig och träffa dig”, varefter Mose räknar upp en rad förbannelser (5 Mos. 28:15ff). Och Mose fortsätter: ”Alla dessa förbannelser skall komma över dig och förfölja dig och träffa dig till dess du förgöres, *därför att du inte hörde Herrens din Guds röst* och inte höll de bud och stadgar, som han har givit dig. De skall komma över dig såsom tecken och under och över dina efterkommande till evig tid” (5 Mos. 28:45-46). ”Och *allenast en ringa hop skall bli kvar av er*, i stället för att ni förut har varit talrika såsom stjärnorna i himmelen; *så skall det gå dig, därför att du inte hörde Herrens din Guds röst*” (5 Mos. 28:62).

”De ville inte höra”

Herrens tålmod och långmodighet är obegripligt stor. Om och om igen räddar han Israel och Juda undan olycka och erbjuder dem på nytt sin nåd. ”Men de ville inte höra eller böja sitt öra till mig utan vandrade efter sina egna rådslag, i sina onda hjärtans hårdhet” (Jer. 7:24). ”Säg därför till dem: ’Detta är det folk som inte vill höra Herrens sin Guds röst eller ta emot tuktan’” (Jer. 7:28). ”Herren deras faders Gud skickade sina budskap till dem titt och ofta genom sina sändebud, ty han ömkade sig över sitt folk och sin boning. Men de begabbade Guds sändebud och

föraktade hans ord och bespottade hans profeter, till dess Herrens vrede över hans folk växte så att ingen bot mer fanns” (2 Krön. 36:15-16). År 722 f.Kr. gick Israels rike under, dvs. de tio stammarnas rike. Herren hade sagt genom profeten Amos: ”Mitt folk Israel är moget till undergång; jag kan inte längre tillgiva dem” (8:2). Och i 2 Kon. 17:23 heter det: ”Till slut försköt Herren Israel från sitt ansikte, såsom han hade hotat genom alla sina tjänare profeterna.” År 587 f.Kr. gick också Juda rike under. Ty fastän Juda såg vad otron för med sig, lät det inte varna sig utan gick än längre i avfällighet (Hes. 23:11). ”Och Herren sade: ’Också Juda vill jag förskjuta ifrån mitt ansikte, liksom jag har förskjutit Israel; ja, jag vill förkasta Jerusalem, denna stad som jag har utvalt, så också det hus varom jag hade sagt: Mitt namn skall vara där’” (2 Kon. 23:27).

Ingen total förkastelse

Men förkastandet av Israel och Juda innebar inte att all Abrahams säd efter köttet nu var förkastad av Herren. Liksom på Elias tid (1 Kon. 19:18) finns alltså en utkorad kvarleva. Redan Mose hade profeterat att ”en ringa hop” inte skulle drabbas av förbannelsen utan förbli Herrens välsignade folk mitt under kors och lidande (5 Mos. 4:27; 28:62). I Amos’ profetia om Israels undergång heter det: ”Dock vill jag inte alldeles förgöra Jakobs hus” (Amos 9:8). Hos Jesaja heter det: ”En kvarleva skall omvända sig, en kvarleva av Jakob, till Gud den väldige. Ty om än ditt folk Israel vore såsom sanden i havet, så skall dock allenast en kvarleva där omvända sig. Förödelsen är oryggligt besluten” (Jes. 10:21-22).

Löften om ett återvändande

Så fortsätter Herren att sända profeter till Israels barn också efter Juda rikets undergång år 587. Herrens nåd och välsignelse erbjuds dem på nytt för att därigenom den utkorade kvarlevan ska föras till tro och åter få ta Kanaans land i besittning. Redan Mose hade ju sagt: ”Om du nu när allt detta kommer över dig – välsignelsen och förbannelsen, som jag har förelagt dig – *om du* lägger detta på hjärtat bland alla de folk till vilka Herren din Gud då har drivit dig bort, och du så *vänder åter till Herren din Gud och hör hans röst*, du med dina barn, av allt ditt hjärta och av all din själ i alla stycken såsom jag idag bjuder dig, *då skall Herren din Gud åter upprätta dig och förbarma sig över dig; Herren din Gud skall då åter församla dig från alla folk bland vilka han har förstrött dig*” (5 Mos. 30:1-3). Profetian talar sålunda inte om ett återvändande *i otro*,

utan om ett återvändande och en återupprättelse för dem som vänder om och hörsammar Herrens röst, dvs. tror. Både under gamla och nya förbundets tid är det ju så, att endast de troende är Guds folk i egentlig mening.

Så kom Jesajas profetia i Jes. 11:11ff, som bl.a. upprepades av Sakarja (8:1-8), att steg för steg gå i uppfyllelse efter det babyloniska rikets fall år 539 f.Kr. Jesaja hade profeterat: ”Herren skall på den tiden *en andra gång* räcka ut sin hand för att förvärva åt sig kvarlevan av sitt folk, vad som har blivit räddat från Assyrien, Egypten, Patros, Nubien, Elam, Sinear, Hamat och havsländerna” (11:11). Sakarja upprepade: ”Jag skall frälsa mitt folk ut ur både österland och västerland och låta dem komma och bosätta sig i Jerusalem; och de skall vara mitt folk, och jag skall vara deras Gud i sanning och rättfärdighet” (8:7-8).

”Så skall det bli en banad väg för den kvarleva av hans folk som har blivit räddad från Assur, liksom det var för Israel på den dag då de drog upp ur Egyptens land” (Jes. 11:16). Första gången Israel räddades från fångenskapen och fördes till Kanaans land skedde vid uttåget ur Egypten. När nu profeten talar om ”en andra gång”, syftar han på räddningen från den fångenskap och försurning som inleddes genom assyrierna omkring år 740 och fullbordades av babylonierna 605-582 f.Kr. En rest återvände till Jerusalem efter Cyrus edikt 538 och flera återvände senare, främst under Esra och Nehemja på 400-talet. Många av dessa kännetecknades av sorg över sina förbrytelser mot Gud och trodde på Herrens ord och löften. Även om Juda stam står i förgrunden (Messias var ju utlovad från denna stam), så är nu folket inte längre uppdelat i Israel och Juda, utan de tolv stammarna är återigen förenade. De som hävdar att endast judar från Babylonien återvände och att övriga stammar försvunnit presenterar inte fakta. När den utlovade Messias kommer för att genom sitt liv och sitt skuldoffer förlossa sitt folk, då kommer han till de förlorade fåren av Israels hus, inte bara till Juda stam. Sakarias och Elisabeth tillhörde Levi stam (Luk. 1:5), Hanna Asers stam (Luk. 2:36) och Paulus Benjamins stam (Rom. 11:1), för att nu ge några exempel.

Fortsatt ohörsamhet

Men alltjämt förkastar de flesta från Israels tolv stammar Herrens ord och löften. De vill alltjämt inte förstå att Herren ska förbli deras Gud och de ska förbli hans folk endast om de lyssnar till hans röst. Liksom på Amos tid räknar de sig som Guds folk fastän de vandrar i otro (Amos

5). På grund av sin köttsliga härstamning och sina goda gärningar (en ytlig lagobservans utan sann tro) tror de att Herrens dag för dem blir en glädje- och segerdag. Men det blir tvärtom. ”Ve er som åstundar Herrens dag! Vad vill ni med Herrens dag? Den är mörker och inte ljus” (Amos 5:18).

En troende rest

Men alltjämt finns en rest ibland dem som tror och som tillhör Guds sanna folk. De tar emot Messias och för ut evangeliet om Messias rike och ställföreträdande gottgörelse inte bara till sina landsmän utan till alla folk. Så kommer Guds rike många hedningar till del, ja, ”på den ort där det sades till dem: ’Ni är inte mitt folk’, där skall de kallas ’den levande Gudens barn’” (Rom. 9:26, Hos. 2:23; 1:10). Så går löftet till Abraham i fullbordan: ”Du skall bli en fader till många folk” (1 Mos. 17:4), och Jesajas profetia: ”Det är för litet för dig, då du är min tjänare, att allenast upprätta Jakobs stammar och föra tillbaka de bevarade av Israel; jag vill sätta dig till ett ljus för hednafolken, för att min frälsning må nå till jordens ända” (Jes. 49:6). Och samtidigt som evangelium går ut i världen för att insamla Guds utvalda ”från alla folkslag och stammar och folk och tungomål” (Upp. 7:9), ett enda folk bestående av både judar och hedningar, är gamla förbundets teokrati och frälsningsordning ”nära att försvinna” (Hebr. 8:13), nämligen genom Jerusalems förstörelse år 70 e. Kr.

”Här är inte jude eller grek”

Så är det inte längre fråga om jude eller grek, utan alla som är döpta till Kristus utgör ett enda folk (Gal. 3:27-28). Ty ”hör ni nu Kristus till, så är ni därmed också Abrahams säd, arvingar enligt löftet” (Gal. 3:29), då ”har ni kommit till Sions berg, den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem, och till änglar i mångtusental, till en högtidsskara och församling av förstfödda söner, som är uppskrivna i himmelen” (Hebr. 12:22-23).

4.2 Hedningarnas fulltalighet och hela Israel (Rom. 11:25-27)

I Romarbrevet 11:25-27 talar Paulus om hedningarnas och Israels fulltalighet (grek. *plērāma*), dvs. insamlandet av alla Guds utvalda från både hedningarna och judarna. Okunnighet om Guds frälsningshemlighet, dvs. hur Gud insamlar alla sina utkorade, har lett till högmod och jude-

förakt bland de hednakristna. Aposteln vill inte att de ska hålla sig själva för kloka, dvs. komma med egna och felaktiga funderingar med anledning av judarnas fiendskap mot församlingen och mot Jesus Kristus. Han stryker under att *judarnas förstockelse endast är partiell och kommer att förbli partiell så länge hedningar kommer till tro* (11:25). Det betyder att de hednakristna inte får sluta med att predika evangelium för judarna i tanke att den utkorade kvarlevan från judafolket redan kommit in i Guds rike och att förstockelsen nu skulle vara total. *Nej, så länge hedningar inbärgas i Guds rike genom evangelium, finns det också judar som inte är förstockade och som ska inbärgas genom samma evangelium.* Så länge inte det fulla antalet av utkorade hedningar ("hedningarnas fulltalighet") har kommit in, har inte heller det fulla antalet av utkorade judar ("hela Israel") kommit in.

När församlingen i Rom möttes av stor fiendskap från judarna, var det säkert lätt att tro att den utvalda kvarlevan från judarna redan kommit till tro och att därför judar, som alltjämt inte tog emot evangelium utan i stället förföljde Guds församling, var förkastade. Därför vill Paulus att församlingen inte ska vara okunnig om denna Guds frälsningsordning:

den hemligheten att förstockelsen har drabbat en del av Israel och skall fortfara till dess hedningarnas fulltalighet har kommit in, och så skall hela Israel bli frälst.

Få ställen i Bibeln har blivit så misshandlade och missbrukade som detta ställe. Många har trott att "så" betyder "därefter" och att Paulus skulle räkna med en tid efter det att "hedningarnas fulltalighet" har kommit in. Många har också trott att "hela Israel" betyder "hela Israel efter köttet", fastän Paulus i det föregående om och om igen klargjort att endast den utkorade kvarlevan ska bli frälst, endast det egentliga Israel. "Ty Israel, det är inte detsamma som alla de som härstammar från Israel" (9:6). Och "om än Israels barn (= det yttre Israel) vore till antalet såsom sanden i havet, så skall dock endast en kvarleva bli frälst" (9:27).

Hur ska alltså hela kvarlevan, hela det egentliga Israel, bli frälst? Jo, så länge evangelium predikas för hedningarna och ännu inte "hedningarnas fulltalighet" (= alla utvalda hedningar) kommit till tro, finns det otroende judar som inte är förstockade och som ska föras till tro. "Så, dvs. på så vis (grek. *houtās* betyder inte "därefter") skall hela Israel bli frälst" (11:26a). Hela den utvalda kvarlevan av Israel är inte frälst förrän alla utvalda från hednafolken har kommit in. Och när det har skett

kommer den yttersta dagen. Ty evangelium om riket skall bli predikat i hela världen ”till ett vittnesbörd för alla folk, och sedan skall änden komma” (Matt. 24:14). Under hela ”hedningarnas tid” ska alltså den kristna församlingen också söka inbärga judar i Guds rike, och först när ”hedningarnas tid” är slut, dvs. när den yttersta dagen kommer, har alla utvalda från judafolket kommit in.

Församlingen i Rom ska alltså inte betrakta samtliga judar som nu förföljer församlingen som förstockade och förkastade av Gud. Gud har också bland dem sina utvalda (Gud allena vet vilka), som åter kan inympas i det egentliga Israel. Därför ska församlingen ivrigt försöka vinna också judarna för Guds rike. Ända fram till den yttersta dagen finns det en kvarleva från judafolket som ska inbärgas. Förstockelsen är och förblir endast partiell.

C.F.W. Walther framhåller följande i anslutning till Rom. 11:25-27: ”Sedan judarna i två årtusenden framträtt som Guds folk och det såg ut som om Gud helt förkastat hedningarna, så såg det nu ut som om Gud fr.o.m. nu helt förkastat judarna och i stället gjort hedningarna till sitt exklusiva förbundsfolk, sedan judarna hade korsfäst sin Messias och överallt förföljt Messias bekännare. Precis som judarna tidigare under självförhävelse och förakt sett ned på hedningarna och stolt hänvisat till sin förbunds rätt, så visade sig redan under den apostoliska tiden bland de hednakristna på liknande sätt en benägenhet att högmodigt anse bara sig själva som de utvalda och betrakta judarna som de numera förkastade. Denna benägenhet tar den helige aposteln itu med i vår text ... Hemligheten består i att judafolket aldrig blir helt förstockat, att dess förstockelse alltid ska förbli endast partiell, så att så länge hedningar blir omvända, blir också judar det, och så länge hedningarnas nådatid varar, varar också judarnas nådatid. Sålunda ska aldrig den tid komma då endast hedningar går in i Kristi rike ... Gud ska hålla sitt löfte. Han ska därför allvarligt sörja för att det alltid ända till den yttersta dagen finns ett judafolk, och vidare att ur detsamma alltid ända till den yttersta dagen några ska bli omvända, benådade och saliga. Och så, på detta härliga, beundransvärda och tillbedjansvärda sätt, ska genom Guds obegripliga trohet, sanning, barmhärtighet, tålamod och långmodighet hela det av honom i förväg utvalda Israel (11:2) bli frälst, ingen enda undantagen” (*Lehre und Wehre*, 1859, s. 329f).

Det är inte många sentida kommentatorer som lika klart som Walther utlagt Rom. 11:25-27. Alltsedan Speners *Pia desideria* (1675) har

många inom den pietistiska väckelsen fört fram tanken på en kommande allmän judeomvändelse i anslutning till denna text. Och sentida bibelkritiker som Johannes Munck, Krister Stendahl m.fl. slår följe med pietistisk teologi i denna fråga. Philippis Romarbrevskommentar (1 uppl. 1848-50), som tydligen studerats flitigt av väckelseledarna i Sverige, försvarar tanken på en kommande allmän judeomvändelse. Men när Philippi kom ut med sin kommentar i en tredje upplaga 1866, meddelade han i ett "tillägg" (s. 552-560) att han inte längre såg det möjligt att tolka Rom. 11:25-27 till förmån för tanken på hela det yttre Israels frälsning. "Redan det nionde kapitlet talar i hela sin uppläggning mot ett åt hela det yttre Israel som folk givet frälsningslöfte" (s. 552). Han hänvisar nu också till Bessers utläggning av denna text.

S. Odland tillhör de bibelutläggare från vårt århundrade som inte våldför sig på texten i Rom. 11:25-27 (se *Kommentar till Romarebrevet*. Övers. från norskan av M. Berglid och D. Hedegård. EFS bokförlag, Stockholm 1939). Han skriver: "Först säges alltså här att när Israel för närvarande delvis men icke med alla enskilda israeliter är under den gudomliga förhårdelsen, så är detta ett förhållande som skall fortfara 'till dess hedningarna i fulltalig skara ha kommit in' i Guds rike. Ända till den nämnda tidpunkten skall det alltså finnas sådana judar, som omvända sig till tron på Kristus och därigenom bli delaktiga i frälsningen... Meningen med den av aposteln här nämnda tidsbestämningen kan alltså omskrivas så: 'Intill dess hednamissionen nått sitt mål eller bragts till avslutning'. Med hänsyn till Jesu ord i Matt. 24:14 betyder detta: 'intill tidens ände'" (s. 191). Det ingår i Guds frälsningsrådslut "att Israels förhårdelse, som skall råda till dess hednamissionens tid är avslutad, blott skall omfatta en del av folket. Det skall under alla tider finnas sådana, flera eller färre, i detta folk som komma till tro" (s. 189). "Hela det sanna, det av Gud åsyftade Israel, skall bli frälst på detta sätt att det ända till hednamissionens avslutning försiggår en successiv omvändelse av flera eller färre judar, i enlighet med vad som säges i v. 25" (s. 191).

Med en kombination av profetord (Jes. 59:20,21; 10:11,12; 27:9 och Jer. 31:31-34) visar sedan Paulus i 11:26b-27 att denna frälsningshemlighet också är Skriftens lära. Jakobs "Förlossare" har i enlighet med Skriftens löfte kommit från Sion, dvs. Jesus Kristus, och han har i enlighet med Skriftens löfte skaffat bort Jakobs alla synder. Denna förvärvade syndaförlåtelse erbjödes nu åt Jakob. Den är det nya förbundets gåva

och genom tron på denna gåva upptas Jakob i detta förbund. Med andra ord lär Skriften att det är genom Förlossaren Jesus Kristus och genom syndernas förlåtelse i hans namn som Jakob (= Israel) blir frälst. Därför ska församlingen predika evangelium också för Israel, också för det folk som nu är församlingens ovänner. Och något annat förbundsfolk än det som tror på syndernas förlåtelse för Kristi skull vet Gud inte av ("när jag borttager deras synder, då skall detta var det förbund som jag gör med dem", v. 27).

4.3 Gud vill alltjämt föra alla ohörsamma till tro (Rom. 11:28-32)

Judarnas ohörsamhet mot evangelium om syndernas förlåtelse och ovänskap mot församlingen i Rom är uppenbar (11:28). Men detta får inte leda till att församlingen nu undandrar dem Guds kärlek och barmhärtighet. "För fädernas skull" är de alltjämt föremål för hans kärlek. Gud kan inte ångra allt det goda som han gjort med dem. De är alltjämt kallade till att endast förtrösta på Herren Gud och genom sin tro vara till ljus och välsignelse för alla folk (11:28-29). Gud vill alltjämt deras frälsning och det är genom evangelium om Guds allmänna nåd som den utkorade kvarlevan från judarna ska bringas till hörsamhet. Förnuftet vill gärna dra den slutsatsen att Guds nåd och barmhärtighet inte gäller alla, eftersom endast "få är utvalda" (Matt. 22:14; 7:14), "endast en kvarleva skall bli frälst" (Rom. 9:27). Men så är det inte. Gud vill att alla ska bli frälsta och det är genom den allmänna nåden som Gud samlar in sina utvalda i sitt rike.

Tron föregås alltid av ohörsamhet. Därför kan ohörsamma judar alltjämt bli omvända, lika visst som ohörsamma hedningar kan föras till tro. Den barmhärtighet som kommit de hednakristna till del genom judarnas avfall ska de nu predika också för de ohörsamma judarna. Och när judarna får höra evangelium om Guds stora barmhärtighet mot dem alla, kommer alltid några att bli omvända (11:30-32). Ty det är genom detta evangelium som "hedningarnas fulltalighet" (= alla utvalda från hednafolken) och "judarnas fulltalighet" (= alla utvalda från judafolket) kommer in i Kristi rike.

Församlingen ska alltså inte betrakta alla ohörsamma judar som hopplöst förlorade, även om de för närvarande föraktar Guds barmhärtighet i Kristus Jesus. De hednakristna ska betänka att Gud genom sin nåd har makt att göra samma under med dessa som han har gjort

med dem. Ty förstockelsen har inte drabbat alla judar (11:25), utan det finns en utkorad kvarleva (11:5,7; 9:27) som ska inbärgas ända fram till den yttersta dagen, dvs. ända till dess att alla utkorade hedningar har kommit in. ”Och på så vis skall hela Israel bli frälst” (11:26). Därför ska evangelium om Guds barmhärtighet för Jesu Kristi skull predikas för alla folk, också för judarna, ända fram till den yttersta dagen.

4.4 Israel och Guds rike enligt Jesu undervisning

”Guds rike skall tas ifrån er”

Jesu predikade många gånger om den gammaltestamentliga teokratins undergång. Det yttre Israel som en särskild gudsstat skulle gå under och detta till följd av dess upprepade nådesförakt. ”Den tid skall komma över dig, då dina fiender skall omgiva dig med belägringsvall och innesluta dig och tränga dig på alla sidor. Och de skall slå ned dig till jorden tillika med dina barn som är i dig, och skall inte lämna kvar i dig sten på sten, *därför att du inte aktade på den tid då du var sökt*” (Luk. 19:43-44).

Israels ställning enligt det gamla förbundet liknas vid en vingård, planterad av Gud (Matt. 21:33-45, Mark. 12:1-12). Men vingårdsmännen hade gång på gång missbrukat sin ställning och på det grövsta trotsat vingårdens herre. ”Därför säger jag er att Guds rike skall tas ifrån er och ges åt ett folk som bär dess frukt” (Matt. 21:43). ”Vingården skall han lämna åt andra vingårdsmän, som ger honom frukten när tiden därtill är inne” (Matt. 21:41).

Den gammaltestamentliga teokratins undergång är en följd av otron. Ingen kan komma in i Guds rike som inte blir född på nytt (Joh. 3:3-8). ”Den som inte hörsammar Sonen, han skall inte få se livet, utan Guds vrede förblir över honom” (Joh. 3:36). ”Trodde ni Moses, skulle ni ju tro mig, ty om mig har han skrivit” (Joh. 5:46). Genom sin otro är inte judarna Abrahams sanna barn (Joh. 8:37-44). Så yttrade sig otron i att de tog upp stenar för att kasta på Jesus (Joh. 8:59) och de kom överens om ”att den som bekände Jesus vara Messias, han skulle utstötas ur synagogan” (Joh. 9:22). Endast få tar emot nådesinbjudan till Guds rike. ”Ty många är kallade, men få utvalda” (Matt. 22:14). ”Rikets barn skall bli utkastade i mörkret därutanför” (Matt. 8:12). ”Där skall då bli gråt och tandagnisslan, när ni får se Abraham, Isak och Jakob och alla profeterna vara i Guds rike, men finner er själva utkastade. Ja, människor skall komma från öster och väster, från norr och söder och bli bordsgäs-

ter i Guds rike” (Luk. 13:28-29). Människor från hednafolken tas in i Guds rike i otroende judars ställe.

”Detta folks hjärta har blivit förstockat”

Jesus framhåller att profeten Jesajas profetia om att judafolket ska förstockas (Jes. 6:9-10) fullbordas när judarna avvisar Kristus. Deras ständiga ohörsamhet har lett till att ”detta folks hjärta har blivit förstockat, och med öronen hör de illa, och sina ögon har de tillslutit, så att de inte ser med sina ögon eller hör med sina öron eller förstår med sina hjärtan och omvänder sig och blir helade av mig” (Matt. 13:15). Också aposteln Paulus hänvisar till profetian om judarnas förstockelse, när endast ”somliga lät övertyga sig av det som han sade” (Apg. 28:24). ”Rätt talade den helige Ande genom profeten Jesaja till edra fäder, när han sade; ’Gå åstad och säg till detta folk: Med hörande öron skall ni höra och dock alls intet förstå, och med seende ögon skall ni se och dock alls intet förnimma. Ty detta folks hjärta har blivit förstockat” (Apg. 28:25ff).

Abrahams sanna barn

Judarna kan inte göra anspråk på att tillhöra Guds rike bara genom köttslig härstamning från Abraham. Endast de troende är Abrahams sanna barn, medan de icke-troende har djävulen till sin fader (Joh. 8:39ff). ”Mena inte att ni kan säga vid er själva: ’Vi har ju Abraham till fader’; ty jag säger er att Gud av dessa stenar kan uppväcka barn åt Abraham. Och redan är yxan satt till roten på träden; så blir då vart träd som inte bär god frukt avhugget och kastat i elden” (Matt. 3:9,10).

Jesus gråter över Jerusalem

Med tanke på att det yttre Israel genom sin otro dragit domen över sig, gråter Jesus över Jerusalem (Luk. 19:41f). Genom sin otro förlorar judarna Guds rike. Någon återupprättelse av det yttre Israel med samma särställning som i det gamla förbundet utlovar inte Jesus, inte heller någon allmän judeomvändelse. Tvärtom säger han att de otroende judarna ska hamna i den eviga pinan, utkastade i mörkret utanför Guds rike, samtidigt som hedningar sitter till bords i himmelriket tillsammans med Abraham, Isak och Jakob (Matt. 8:11,12, Luk. 13:28,29). Inte heller lovar Jesus att det yttre templet ska byggas upp igen (”ert hus skall komma att stå övergivet”, Luk. 13:35) eller att det *jordiska* Jerusalem på nytt ska bli Guds rikets huvudstad. ”Jerusalem skall bli förtrampat av hed-

ningarna, till dess att hedningarnas tider är fullbordade” (Luk. 21:24). Med ”hedningarnas tider” menas den tid då evangelium går ut till hedningarna för att de utvalda från alla folk ska inbärgas i Guds rike. Och när ”hedningarnas tider” är fullbordade, då kommer den yttersta dagen. Ty ”detta evangelium om riket skall bli predikat i hela världen till ett vittnesbörd för alla folk. *Och sedan skall änden komma*” (Matt. 24:14).

4.5 Förstockelsen

I samband med vår behandling av ämnet ”Israels frälsning” har vi gång på gång stött på termen ”förstockelse” eller ”förhärdelse”. Många har oklara begrepp om vad som menas med förstockelse. Hur kan profeten Jesaja få uppdraget att med sin predikan förstocka folket (Jes. 6:9-10)? I Matt. 13:14f, Mark. 4:12, Luk. 8:10 och Joh. 12:39f hänvisar Jesus till Jes. 6:9-10, huvudstället för Bibelns lära om förstockelsen. Detsamma gör Paulus i Apg. 28:25-27 när ”de förnämsta av judarna” i Rom motsade evangelium. Hur kan inte bara Jesaja utan också Jesus predika ”för att de ’med seende ögon skall se och dock intet förnimma och med hörande öron höra och dock intet förstå, *så att de inte omvänder sig och tar emot förlåtelse*” (Mark. 4:12)?

Vad menas med förstockelse?

Man måste skilja mellan den blindhet eller förstockelse som kännetecknar alla oomvända människor och den förstockelse som kommer från Gud som ett straff för människans upprepade förhärdelse och trots mot Guds ord. Förstockelse i den förstnämnda meningen talas det om i t.ex. Mark. 6:52 och Ef. 4:18. Den betecknar den andliga död och blindhet som kan botas. Men förstockelsen från Gud är ett obotligt tillstånd. Har en människa genom sin upprepade ohörsamhet och självförhärdelse dragit Guds förstockelsesdom över sig, är omvändelse utesluten.

Guds förstockelsesdom över en människa föregås av hennes självförhärdelse. Om en person om och om igen förhärdar sitt hjärta mot den helige Andes inflytande, som t.ex. Faraon, kan Gud låta förstockelsens dom drabba den människan. Hon blir helt känslolös, blind och dövt inför Guds ord och verk. Ju mer hon hör, desto mer avtrubbad och ond blir hon. ”Han har förblindat deras ögon och förstockat deras hjärtan, så att de inte kan se med sina ögon eller förstå med sina hjärtan och omvända sig och bli helade av mig” (Joh. 12:40).

De lutherska bekännelseskriterierna säger bl.a. följande om Guds för-

stockelsedom: ”Att Gud förhärdade Faraos hjärta så att han ständigt på nytt syndade och blev, ju mera han förmanades, desto mera förstockad, det var ett straff för hans föregående synder och avskyvärda våldsdåd, som han i stor omfattning och på mångahanda sätt omänskligt och mot sitt samvetes anklagande röst utövat mot Israels barn. Och då Gud lät sitt ord predikas och sin vilja förkunnas för honom, men Faraos övermod satte sig upp emot alla förmaningar och varningar, tog Gud sin hand ifrån honom. Så blev hans hjärta förhärdat och förstockat. Och Gud lät sin dom drabba honom, därför att han helt enkelt var ’skyldig till helvetets eld’” (FC SD XI,85. SKB s. 672).

Vilka är föremål för Guds förstockelsedom?

Gud hotar att förstocka alla dem som likt det avfälliga Israel inte hör-sammar Herrens ord, fastän Herren om och om igen erbjuder det sin nåd och sin välsignelse. När människor medvetet trotsar Herren och förkväver Ordets verkan, kommer det slutligen dithän att Guds ord inte längre gör något intryck på dem, att de inte längre kan se och höra.

Vilket är medlet till förstockelsen?

Medlet är Guds ord och verk, i synnerhet evangelium. Hur klart predikade inte profeten Jesaja evangelium? Likväl var denna predikan inte bara ett medel till tro utan också ett medel till folkets förstockelse. De flesta tillsluter sina hjärtan för Sanningens röst, förblir i sina synder och vill inte bli omvända eller helade. Så blir evangelium för dem till sist ”en lukt från död till död” (2 Kor. 2:16). Evangeliets predikan framkallar slutligen bara mer och mer ovilja och motsägelse.

Är inte förstockelsen orättvis?

Förstockelsen är en Guds rättvisa dom. Gud låter sig inte bespottas, i synnerhet inte sin nåd. När en människa i övermod försmädar nåden och inte alls vill bli salig av nåd allena, då faller Gud till sist domen över henne genom att utlämna henne i förstockelsens räddningslösa tillstånd.

Förstockelsen är inledningen till slutdomen. Den kan inte upphävas eller överklagas. ”Om än ditt folk, Israel, vore såsom sanden i havet, så skall dock allenast en kvarleva där omvända sig. Förödelsen är oryggligt besluten” (Jes. 10:22). Men inte förrän slutdomen kommer på den yttersta dagen ska Israels släkt upphöra att vara ett folk vid sidan av alla hednafolk (Jer. 31:36).

4.6 Sammanfattning

Vi har sett att Bibelns undervisning om Israels frälsning är enhetlig och klar. Av både hedningar och judar förkastar de flesta Guds frälsning. ”Den port är trång och den väg är smal som leder till Livet, och *få är de som finner den*” (Matt. 7:14). Endast en kvarleva av det yttre Israel ska bli frälst enligt en utkorelse av nåd (Rom. 9:27; 11:5-7). Denna kvarleva från judafolket har inte till fullo inbärgats i Guds rike förrän alla utkorade från hednafolken har kommit in. Därför ska den kristna församlingen också söka vinna judar för Guds rike ända fram till den yttersta dagen. Tanken på en kommande allmän judeomvändelse, verkad direkt av Gud, strider mot hela Skriften och grundar sig på en allvarlig feltolkning av Rom. 11:25-27.

Har då förstockelsen av en del av Israel gjort Guds löften till Israel om intet? Ingalunda. ”Ty ’Israel’, det är inte detsamma som alla de som härstammar från Israel. Inte heller är de alla ’barn’ därför att de är Abrahams säd” (Rom. 9:6-7). Ingen är ”arvinge enligt löftet” bara därför att han är Abrahams säd efter köttet. Att räkna sig som Guds barn eller Guds folk, ”arvingar enligt löftet”, samtidigt som man förkastar Guds Son, vittnar om andlig blindhet. ”Vore Gud er fader, så älskade ni ju mig” (Joh. 8:12). Men de som tror på Sonen, de är Abrahams sanna barn och tillhör det egentliga Israel, även om de härstammar från hednafolken. Ty genom tron har de inympats i det egentliga Israel. ”*Hör ni nu Kristus till, så är ni därmed också Abrahams säd, arvingar enligt löftet*” (Gal. 3:29). Det finns endast ett gudsfolk och endast en rättfärdighet, nämligen trons rättfärdighet.

Vi kan ha stor beundran för judarna och dagens israeler och på olika sätt söka hjälpa detta svårt sargade folk till en fristad på jorden. Men enligt Bibeln är endast de som tror på Jesus Kristus ”arvingar enligt löftet”. Redan Mose hotade det yttre Israel med förbannelse och förlust av arvet enligt löftet, om de inte lyssnade till Herrens ord, och han utlovade en återupprättelse som Guds folk endast om de vände om till Herren i tro. En återupprättelse som Guds särskilda rike och folk utan ”Abrahams tro” (Rom. 4:12, 16) är Bibeln främmande för.

Skälet till att Gud vid sidan av hedningarna bevarar judarna som ett särskilt folk är den hemligheten att det fram till den yttersta dagen finns en utkorad kvarleva av detta folk. Därför ska de kristna med stor iver och kärlek predika evangelium också för judafolket intill tidens ände. Det är endast genom evangelium som Gud uppväcker sanna barn åt

Abraham, både från judarna och hedningarna. Och när Gud på detta sätt inbärgat alla sina utvalda ”från alla folkslag och stammar och folk och tungomål” (Upp. 7:9) – och endast Gud vet när det har skett – då kommer den yttersta dagen. Först då kommer Jesus Kristus synligt tillbaka och först då blir det egentliga Israel ett synligt rike. Intill dess är Guds rike osynligt (Luk. 17:20-21) och ingalunda något yttre lyckorike. Intill dess finns Guds sanna folk mitt i en ond och farlig värld, under yttre kors och vedermöda. Men de har frid med Gud och är medborgare i det sanna eller ”himmelska Jerusalem”, även om de bor fjärran från det jordiska Jerusalem (Hebr. 12:18, 22-23).

BIBLICUMS SMÅSKRIFTER

- 1 *Seth Erlandsson:* Guds folk Israel (1974)
- 2 *Seth Erlandsson (red):* Rättfärdiggörelsen (1974)
- 3 *Seth Erlandsson/
Sten Johansson:* Biblicums kamp för biblisk tro (1974)
- 4 *Seth Erlandsson:* Profet och profetia enligt Bibeln
(1975, 2 uppl 1983)
- 5 *Seth Erlandsson:* Bibeln, dess ursprung och syfte
(1975, 2 uppl 1983)
- 6 *Siegbert W Becker:* Bibeln i Luthers teologi (1976)
- 7 *Seth Erlandsson:* De fem Moseböckerna (1977)
- 8 *Ingemar Furberg:* Prästämberet och teologin (1978)
- 9 *Seth Erlandsson:* Den lutherska bekännelsen i Sverige
(1978)
- 10 *Seth Erlandsson:* Israels frälsning (1979)
- 11 *Wilbert Kreiss:* Dopet enligt Bibeln och bekännelsen (1980)
- 12 *Seth Erlandsson:* Världshistoriens första dagar (1981)
- 13 *Gottfried Wachler:* Att tro utan att se (1983)
- 14 *Carl Lawrenz:* Den stora floden (1990)
- 15 *John C Jeske:* Profetian genom årtusendena (1995)
- 16 *Seth Erlandsson:* Israel som Guds tjänare (2012)

BIBLICUMS FÖRLAG LJUNGBY

Kan beställas från biblicum@bredband.net eller

Tidskriften *Biblicums expedition*

c/o Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo